

Bilag til aftale om udviklingspartnerskab

Den 24. juni 2014

Aarhus Kommune
Borgmesterens Afdeling

Bilag til aftale om udviklingspartnerskab mellem Økonomi- og Indenrigsministeriet og Aarhus Kommune

MBA-Budget og Planlægning

I de seneste år er der sket en stor befolkningsvækst i Aarhus Kommune, hvilket forventes at fortsætte de kommende år. Uddannelsesinstitutioner melder om rekordoptag, der er gang i mange store byggeprojekter og en række store virksomheder er flyttet til byen. Samtidig ses dog en tendens til en opdeling af byen, hvor en række boligområder ikke hænger hensigtsmæssigt sammen med det omkringliggende samfund.

8100 Aarhus C

Sagsnr. 13/021251-1

Sagsbeh. Christina Vadstrup Petersen

De udsatte boligområder har mange kvaliteter og et stort potentiale, men er også kendetegnet ved at have en række sociale og fysiske udfordringer som gør, at områderne adskiller sig fra resten af byen – både socialt og fysisk.

Telefon 8940 2000
Direkte telefon 8940 2302

I forhold til den socioøkonomiske dimension er disse boligområder kendetegnet ved en høj andel af borgere uden for arbejdsmarkedet, et lavt niveau for indkomst og uddannelse samt en række relaterede sociale problemstillinger i forhold til kriminalitet, tryghed og trivsel, sundhed mv.

E-mail cvp@aarhus.dk
www.aarhus.dk

I forhold til den fysiske dimension er de udsatte boligområder - i varierende omfang - kendetegnet ved nogle fysiske problemstillinger, som medfører, at områderne lukker sig om sig selv og ikke hænger hensigtsmæssigt sammen med resten af byen.

Oplevelsen i Aarhus er, at udfordringerne i de udsatte boligområder bliver forstærket af, at der er tale om relativt store områder med en meget høj koncentration af problemer. I et område som for eksempel Gellerup/Toveshøj, hvor der bor et stort antal mennesker (ca. 7.000)

- hvoraf mange har sociale problemer - bliver problemerne så omfangsrige, at de ikke længere kan løses via de normale sociale indsatser.

Det er eksempelvis svært at drive en velfungerende skole i området, da der er meget få børn fra ressourcestærke familier. Hertil kommer, at en stor andel af områdets beboere er uden for arbejdsmarkedet - eksempelvis som følge af førtidspension - og der er dermed meget få voksne rollemodeller, der kan vise vejen for børn og unge. Når ca. 40 % af områdets beboere tilmed er under 18 år, står det klart, at et stort antal børn i Aarhus Kommune på den baggrund kun meget vanskeligt kan tilbydes de rette rammer for en god opvækst og uddannelse.

Dette afspejles også i det normskred nogle af disse områder oplever, når grupper af unge mænd og drenge udviser truende og afvigende adfærd. Adfærden kan være forbundet med egentlig kriminalitet, som er markant mere udbredt i Gellerup/Toveshøj end i resten af Aarhus (ca. 3 gange højere). Dertil er der udover de egentlige lovbrud også udbredte normbrud, som i høj grad forøger følelsen af utryghed i området og som dermed bidrager kraftigt til områdets dårlige ry.

I Aarhus Kommune følges der tæt op på de udsatte og potentielt udsatte boligområder. Udviklingen i områderne følges via et monitoreringssystem, BoSocData, som er udviklet i et samarbejde mellem byens boligforeninger og Aarhus Kommune.

Formålet med monitoreringen er løbende at vurdere boligområdernes udsathed, således at kommunen har mulighed for rettidigt at kunne igangsætte en boligsocial indsats og prioritere imellem områderne, samt foretage effektvurderinger af de igangsatte indsatser.

I monitoreringssystemet afdækkes boligområdernes udfordringer på de to overordnede dimensioner "Alsidig beboersammensætning og Tryghed & Trivsel" blandt andet via indikatorer for arbejdsmarkedstilknytning, ungdomskriminalitet, tryghed, ungdomsuddannelse, voksensundhed, lavindkomstfamilier, børns trivsel samt udsatte børn og unge.

På baggrund af kommunens monitorering af boligområderne er to boligområder pt. kategoriseret som områder med "særlige udfordringer/behov" - Bispehaven og Gellerup/Toveshøj - og seks boligområder som områder med "udfordringer/behov". Sidstnævnte omfatter boligområderne Frydenlund, Langkærparken, Skovgårdsparken, Trigeparken I-II, Vejlbj Vest og Vibj Syd.

Områderne Bispehaven, Gellerup/Toveshøj, Trigeparken I-II og Langkærparken var i oktober 2013 at finde på Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters liste over udsatte boligområder.

Nærværende bilag har primært fokus på såvel de udsatte som særligt udsatte boligområder, da der i alle disse boligområder er en overrepræsentation af borgere med sociale problemer.

I afsnit 1 beskrives udfordringerne i de udsatte boligområder. Beskrivelsen af de udsatte boligområder vil primært tage udgangspunkt i statistik for de respektive boligområder. Hvor relevant data ikke pt. findes på boligområdeniveau, baseres beskrivelsen i stedet på sognestatistik.

I afsnit 2 beskrives kommunens indsatser med fokus på de udsatte boligområder. Afsnit 3 beskriver kommunens overordnede mål for de udsatte boligområder samt udvalgte konkrete delmål.

1. Beskrivelse af udsatte boligområder

Nedenfor beskrives mange af de udfordringer, som de udsatte boligområder er kendetegnet ved herunder de fysiske udfordringer. Også Aarhus Kommunes udfordringer i forhold til hjemløse beskrives.

1.1. Segregering

Flere af de største byer har i dag en mere segregeret befolkning end resten af landet. De er i blevet indvandremagneter for resten af landet. Mens ikke-vestlige indvandrere/efterkommere i Danmark som helhed i 2013 udgjorde 7,8 procent af befolkningen eksklusive vestlige indvandrere/efterkommere, så var der flere indvandrere/efterkommere i storbyerne. I Aarhus er der i 2013 ca. 12,4 %, mens der i eksempelvis i København er 18,8 % og i Odense 12,0 %.

Rockwool Fondens Forskningsenhed undersøgte tilbage i 2006 flyttemønstrene i Danmark, herunder også de større danske, modernistiske boligplaner. De så på perioden 1985-2003.

En af undersøgelsens hovedkonklusioner er, at der ses en øget etnisk adskillelse i perioden.

Selvom de fire store byer som udgangspunkt ligner hinanden, så er der også store forskelle. Undersøgelsen viste nemlig, at Aarhus og Odense har haft en udvikling hen imod en meget større segregering end Aalborg og København. I København og Aalborg er det i højere grad lykket med en spredningsstrategi. Det er gået modsat i Odense og Aarhus. Her har den store stigning i antallet af indvandrere haft helt andre konsekvenser: Indvandrernes bosætningsmønster er nemlig blevet mere forskelligt fra danskernes.

Der er to indikatorer, som anvendes til at måle, hvor adskilt en befolkningsgruppe bor i forhold til andre befolkningsgrupper. Det ene er et dissimilations-indeks (D-indeks). D-indekset angiver, hvor stor en del af en befolkningsgruppe – lavtuddannede, rige, folk på sociale ydelser – der skal flytte, for at den bor lige så spredt som resten af befolkningen. Et D-indeks under 30 % anses for at være lavt, mens et D-indeks over 60 % er udtryk for, at befolkningsgruppen lever adskilt (segregeret) fra resten af befolkningen.

Det andet er et isolationsindeks (I-indeks), som udtrykker sandsynligheden for, at en person fra en befolkningsgruppe møder en fra sin egen befolkningsgruppe på gaden udenfor sin hoveddør. I-indekset skal ses i forhold til, hvor stor en befolkningsgruppe, der er tale om.

Tabel 1.1: Boligmønstre for ikke-vestlige indvandrere

	København		Aalborg		Aarhus		Odense	
	1985	2003	1985	2003	1985	2003	1985	2003
Andel (%)	3,8	11,4	0,9	6,1	2,2	10,5	2,0	9,8
D-indeks	48	47	50	43	56	61	58	62
I-indeks	12	26	5	14	10	41	8	40

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed, "En befolkning deler sig op?", juni 2006

Tabel 1 viser, hvordan udviklingen i D-indeks og I-indeks har været for henholdsvis København, Aalborg og Aarhus, Odense i perioden 1985-2003.

For Aarhus og Odense gælder det, at D-indekset er steget i perioden. I 1985 var D-indekset i Aarhus på 56 procent. Små tyve år senere var det steget til 61 procent. I Odense bevægede indekset sig i samme periode fra 58 procent til 62 procent. Både Aarhus og Odense ligger dermed i det, man kunne kalde for D-indeksets røde zone.

Isolationsindekserne (I-indeks) fra de to byer viser samme billede. Indvandrerne er blevet markant mere isolerede og afsondrede fra andre i de to byer i perioden. Med et niveau i 2003 for I-indeks på hen-

holdsvis 41 procent og 40 procent er Aarhus og Odense de byer i Danmark, hvor indvanderne lever mest isoleret overhovedet.

At segregering fortsat er en aktuell udfordring i de udsatte boligområder understøttes af nedenstående tabel, som viser at andelen af beboere med af ikke-vestlig herkomst i visse af de udsatte områder er op til 7 gange højere end for Aarhus Kommune under ét.

Tabel 1.2: Andel beboere med ikke-vestlig herkomst

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	67,9	67,0	66,	66,2
Gellerup/Toveshøj	81,2	79,4	78,3	79,7
Frydenlund	45,7	45,2	46,2	47,3
Langkærparken	46,2	47,2	50,3	51,4
Skovgårdsparken	59,7	61,2	63,6	65,0
Trigeparken I-II	33,5	33,6	35,0	34,5
Vejlby Vest	27,4	29,4	29,7	29,7
Viby Syd	55,6	56,6	56,7	56,9
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>10,2</i>	<i>10,4</i>	<i>10,6</i>	<i>10,7</i>

Kilde: BoSocData

1.2. Udsatte voksne

Udsatte voksne dækker over borgere med mange forskellige typer af problematikker. I afsnittene nedenfor er fokus på hjemløse, borgere med psykisk sygdom samt borgere med misbrugsproblematikker. Hermed afspejler beskrivelsen nogle af de udfordringer som Økonomi- og Indenrigsministeriet har fokus på i forhold til de udsatte boligområder.

1.2.1. Hjemløse

Hjemløseproblematikken kan i sagens natur ikke som sådan adresseres til et bestemt geografisk område. Der kan derfor ikke dokumenteres et særligt hjemløseproblem knyttet til de udsatte boligområder – det kan der dog i stedet i forhold til Aarhus Kommune under ét.

Hjemløshed er især et storbyfænomen, og Aarhus Kommune tiltrækker mange borgere med problemer, som kan ende i hjemløshed. Dette fænomen er blevet yderligere forstærket i de seneste par år.

Udfordringen i forhold til de hjemløse er ikke kun, at de mangler et sted at bo men også, at en stor del af gruppen har psykiske problemstillinger og/eller misbrugsproblemer. Det kræver derfor en mangefacetteret indsats at hjælpe denne gruppe af borgere.

SFI – det nationale forskningscenter for velfærd - har i 2009, 2011 og 2013 opgjort omfanget af hjemløse i Danmark (via optællinger i den samme uge). Udviklingen i antallet af hjemløse fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 1.3: Udviklingen i og fordeling af antal hjemløse i Danmark fordelt på udvalgte kommuner mv. 2009-2013

	2009		2011		2013	
	antal	procent	antal	procent	antal	procent
København	1.494	30	1.507	29	1.581	27
Frederiksberg	233	5	203	4	178	3
Københavns omegn	701	14	1.028	19	1.341	23
Aarhus	466	9	588	11	617	11
Odense	208	4	178	3	110	2
Aalborg	218	4	231	4	259	4
Øvrige kommuner > 20.000	1.056	21	1.053	20	1.198	21
Øvrige kommuner < 20.000	622	12	502	10	536	9
I alt	4.998	100	5.290	100	5.820	100

Kilde: SFI – Det Danske Forskningscenter for Velfærd, 2013

Som det fremgår af tabellen, viser hjemløsetællingerne, at der i perioden 2009-2013 er sket en stigning på 151 personer svarende til 32 % i Aarhus. Kommunens andel af samtlige hjemløse er også steget i perioden fra 9 % til 11 %.

I perioden er andelen af hjemløse i Aarhus Kommune ligeledes steget. I 2009 udgjorde andelen af hjemløse ca. 0,15 % af den samlede befolkning i kommunen, mens andelen i 2013 er steget til ca. 0,19 %.

SFI's detaljerede hjemløsetælling viser, at Aarhus følger den generelle trend om en stor tilvækst i antallet af unge hjemløse. Tællingen i 2013 viser således en stor vækst i antallet af unge hjemløse, jf. tabel 1.3.

Tabel 1.4: Udviklingen i antallet af unge hjemløse mellem 18 og 24 år i Aarhus Kommune, 2009-2013

2009	2011	2013	Ændring 2009-2013	Ændring 2011-2013
antal			procent	
52	119	148	185	24

Kilde: SFI – Det Danske Forskningscenter for Velfærd, 2013

Demografisk udvikling

En stigende befolkning må alt andet lige forventes at medføre et stigende antal af hjemløse.

Den demografiske udvikling i Aarhus – og især udviklingen vedrørende de unge – anses som en væsentlig årsag til den fortsatte tilvækst i antallet af hjemløse i byen. Forventningen er, at kommunen i 2022 runder 350.000 indbyggere, og at befolkningen i 2013 vil udgøre ca. 375.000 borgere – svarende til en yderligere tilvækst på godt 50.000 indbyggere i perioden.

Den forventede demografiske udvikling forventes at lægge et yderligere pres på de indsatser, der skal afhjælpe hjemløshed.

1.2.2. Borgere med psykisk sygdom

De udsatte boligområder er ligeledes karakteriseret ved at have en overrepræsentation af borgere med psykiske lidelser. I tabel 1.4 nedenfor er dette forsøgt kvalificeret ved at opgøre antal personer, der i perioden 2010-2012 har været i kontakt med det psykiatriske sygehusvæsen.

Målt på antal patienter pr. 1.000 indbyggere ligger Aarhus Kommune som helhed over landsgennemsnittet. I perioden 2010-2012 har der i Aarhus Kommune været ca. 39,9 patienter pr. 1.000 indbyggere, hvilket er ca. 1,4 patient pr. 1.000 indbyggere mere end for hele landet under ét.

Ses der i stedet på de sogne, hvor kommunens udsatte boligområder ligger, tegner der sig et lidt andet billede. Et enkelt sogn – Hasle – ligger under kommunegennemsnittet, mens det for de øvrige sogne gælder, at antallet af patienter, der i perioden har været i kontakt med det psykiatriske sygehusvæsen, ligger mellem 2,3 og 14,8 patienter pr. 1.000 indbygger over kommunegennemsnittet. Hvilket svarer til en overrepræsentation på op til 37 %.

Den opgjorte patientgruppe omfatter både børn, unge og voksne, hvorfor gruppen er holdt op imod det samlede antal borgere i de pågældende områder. Men da voksne med kontakt med det psykiatriske sygehusvæsen er markant overrepræsenterede, vil dette have betydning for sammenligning mellem sognene og/eller sogne og kommuner, hvis alderssammensætningen ikke er meget lig hinanden.

Da andelen af børn og unge under 18 år er markant højere i kommunens udsatte boligområder end andelen for Aarhus Kommune under ét, betyder dette, at afvigelsen mellem de udvalgte sogne og kommunegennemsnittet reelt er noget større, end tabellen nedenfor viser.

Tabel 1.5: Antal patienter, der i perioden 2010-2012 har været i kontakt med det psykiatriske sygehusvæsen

Sogn		Udsatte boligområder i sogne	Patienter i sognet, med kontakt med det psykiatriske sygehusvæsen	Afvigelse ift. Aarhus i alt	Afvigelse ift. landsgns.
nr.	navn		antal patienter - pr. 1.000 indbyggere ¹		
8071	Trige	Trigeparken I+II	42,2	2,3	3,7
8117	Møllevang	Frydenlund	54,7	14,8	16,2
8123	Vejlby	Vejlby Vest	53,0	13,1	14,5
8125	Hasle	Bispehaven	39,2	-0,7	0,7
8130	Tilst	Langkærparken	43,4	3,5	4,9
9096	Ravnshøj	Viby Syd	54,2	14,4	15,7
9097	Gellerup	Gellerup, Skovgårdsparken	46,3	6,4	7,8
Aarhus Kommune i alt			39,9	-	1,4
Hele landet			38,5	-	-

Kilde: Statens Seruminstitut, Sektor for National Sundhedsdokumentation og Forskning. Anm.: Hver person tæller kun med én gang i perioden. Der er kun medtaget patienter med aktionsdiagnose DF00-99.

Note 1: Opgjort som gennemsnit for 2010-2012, opgjort pr. 1. januar i det pågældende år.

Ovenstående statistik siger noget om omfanget af borgere med psykisk sygdom, men ikke noget om hvilke typer af udfordringer/diagnoser, borgerne har.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, er der blandt andet i den vestlige del af Aarhus et betydeligt antal borgere med psykiske lidelser. Især er såvel diagnosticeret som udiagnosticeret post traumatisk stress (PTSD) udbredt. Årsagen hertil er blandt andet, at kommunen i 1980'erne modtog mange traumatiserede kvoteflygtninge med eftervirkninger fra krig og tortur, som stadig bor i området, og som ikke har fået det bedre.

Konsekvenserne er, at der særligt i Gellerup/Toveshøj findes mange ikke-velfungerende familier, hvor de voksne som følge af deres psykiske lidelser ikke er i stand til at tage vare på deres børn. Dette udgør en stor belastning for området i forhold til kriminalitet, tryghed, uddannelse, beskæftigelse mv. Et problem der forstærkes af, at ca. 38 % af beboerne i området er under 18 år - ca. det dobbelte af gennemsnittet for Aarhus Kommune.

I de udsatte boligområder på tværs af byen, er der gennem årene sket yderligere koncentration af borgere med traumerelaterede psykiske lidelser som følge af de tilflytnings- og bosætningsmønstre, der karakteriserer gruppen af borgere med ikke-vestlig baggrund.

1.2.3. Misbrug

Det er vurderingen, at misbrugsproblemer generelt belaster Aarhus Kommune forholdsvis hårdt. Der er tale om et stort og voksende problem for hele byen, som i mange tilfælde også er sammenfaldende med andre problemer - eksempelvis psykisk sygdom og hjemløshed.

Problemet med stofmisbrug er især stigende i forhold til unges misbrug af hash og stoffer, der påvirker centralnervesystemet (eksempelvis kokain). En tendens som belaster de kommunale ressourcer og stiller krav om nye og differentierede behandlingsformer.

Én indikator på denne udvikling er antallet af misbrugere i behandling, som fremgår af tabel 1.6 nedenfor.

Tabel 1.6: Personer i behandling i perioden 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>Helårspersoner</i>					
Tilbud:						
Alkoholbehandling, § 141	312	380	459	493	435	434
Behandling af stofmisbrugere over 18 år, § 101	628	654	625	665	716	752
Stofmisbrugsbehandling, § 142	413	424	438	463	451	434
<i>I alt</i>	<i>1.353</i>	<i>1.457</i>	<i>1.522</i>	<i>1.621</i>	<i>1.602</i>	<i>1.619</i>

Kilde: Aarhus Kommunes egne registreringer.

Som det fremgår af tabel 1.6 har Aarhus Kommune fra 2008 og frem oplevet en kraftig vækst i efterspørgslen efter kommunens behandlingstilbud til misbrugere efter servicelovens § 101 og sundhedslovens § 141 og § 142.

Ses der specifikt på de udsatte boligområder er disse generelt karakteriseret ved at have en overrepræsentation af borgere, der har problemer med misbrug. I tabel 1.7 nedenfor er dette forsøgt kvalificeret ved at opgøre antal personer, der i 2011 har været i offentligt finansieret behandling for henholdsvis alkohol- og stofmisbrug.

I forhold til personer i alkoholbehandling ligger Aarhus Kommune som helhed på landsgennemsnittet – ca. 3,5 borgere pr. 1.000 indbyggere i 2011. Dette skal dog ses i lyset af, at borgerne har mulighed for at modtage behandling anonymt. Aarhus-borgere, der modtager behandlingen anonymt, indgår dermed ikke i Aarhus-opgørelsen, men medtages til gengæld i opgørelsen for hele landet.

Ses der i stedet på de sogne, hvor kommunens udsatte boligområder ligger i, tegner der sig et lidt andet billede. Godt halvdelen af de udvalgte sogne ligger over såvel kommune- som landsgennemsnittet. For disse sogne gælder det, at antallet af borgere, som har været i behandling for alkoholmisbrug, ligger mellem 0,5 og 3,4 borgere pr. 1.000 indbygger *over* kommunegennemsnittet. Hvilket svarer til en overrepræsentation på mellem 11 og 97 %.

Tabel 1.7: Personer i offentligt finansieret alkoholbehandling i 2011

Sogn		Udsatte boligområder i sognet	Borgere i behandling i sognet ²	Afvigelse ift. Aarhus i alt	Afvigelse ift. landsgns.
nr.	navn		antal borgere - pr. 1.000 indbyggere ¹		
8071	Trige	Trigeparken I+II	3,9	0,5	0,4
8117	Møllevang	Frydenlund	5,3	1,8	1,8
8123	Vejlby	Vejlby Vest	6,9	3,4	3,4
8125	Hasle	Bispehaven	3,4	-0,0	-0,0
8130	Tilst	Langkærparken	3,5	0,0	0,0
9096	Ravnsbjerg	Viby Syd	4,6	1,2	1,1
9097	Gellerup	Gellerup, Skovgårdsparken	3,5	0,0	0,0
Aarhus Kommune i alt			3,5	-	-0,0
Hele landet ³			3,5	-	-

Kilde: Statens Seruminstitut, Sektor for National Sundhedsdokumentation og Forskning.
 Anm.: Det er muligt at modtage behandling anonymt. Dette betyder, at den enkelte borger statistisk set ikke kan henføres til et sogn. Ved sammenligning med landstal, vil andelen af borgere i behandling i Aarhus derfor være undervurderet.

Note 1: Borgere der er fyldt 18 år pr. 1. januar 2011.

Note 2: På sogne og kommuneniveau er det kun muligt at medtage borgere med validt cpr.nr. Anonyme borgere er derfor ikke med i Aarhus-tallene.

Note 3: På landsplan er der både medtaget borgere med validt cpr.nr. og anonyme borgere.

I forhold til personer i stofmisbrugsbehandling i 2011 ligger Aarhus Kommune som helhed en smule under landsgennemsnittet. Dette skal dog ses i lyset af, at borgerne også her har mulighed for at modtage behandling anonymt. Aarhus-borgere, der modtager behandlingen anonymt, indgår dermed ikke i Aarhus-opgørelsen, men medtages til gengæld i opgørelsen for hele landet.

Ses der i stedet på de sogne, hvor kommunens udsatte boligområder ligger i, tegner der sig tilsvarende et noget andet billede. For alle sognene gælder, at disse ligger over såvel kommune- som landsgennemsnittet. For de udvalgte sogne gælder det, at antallet af borgere, som har været i behandling for stofmisbrug, ligger mellem 0,8 og 2,3 borgere pr. 1.000 indbygger *over* kommunegennemsnittet. Svarende til en overrepræsentation på mellem 23 og 80 %.

Tabel 1.8: Personer i offentligt finansieret stofmisbrugsbehandling i 2011

Sogn		Udsatte boligområder i sognet	Borgere i behandling i sognet ²	Afvigelse ift. Aarhus i alt	Afvigelse ift. landsgns.
nr.	navn		antal borgere - pr. 1.000 indbyggere ¹		
8071	Trige,Aarhus	Trigeparken I+II	5,2	1,9	1,5
8117	Møllevang,Aarhus	Frydenlund	5,7	2,3	1,9
8123	Vejlby,Aarhus	Vejlby Vest	4,2	0,8	0,5
8125	Hasle,Aarhus	Bispehaven	4,4	1,0	0,6
8130	Tilst,Aarhus	Langkærparken	5,1	1,7	1,3
9096	Ravnsbjerg,Aarhus	Viby Syd	4,9	1,5	1,2
9097	Gellerup,Aarhus	Gellerup, Skovgårdsparken	5,3	1,9	1,6
Aarhus Kommune i alt			3,4	-	-0,4
Hele landet ³			3,7	-	-

Kilde: Statens Seruminstitut, Sektor for National Sundhedsdokumentation og Forskning.
Anm.: Det er muligt at modtage behandling anonymt. Dette betyder, at den enkelte borger statistisk set ikke kan henføres til et sogn. Ved sammenligning med landstal, vil andelen af borgere i behandling i Aarhus derfor være undervurderet.

Note 1: Borgere på 18 år og derover pr. 1. januar 2011

Note 2: Der er kun medtaget borgere med validt cpr.nr.

Note 3: Der er både medtaget borgere med validt cpr.nr. og anonyme borgere.

1.3. Borgere uden for arbejdsmarkedet

De udsatte boligområder er præget af en markant overrepræsentation af voksne uden for arbejdsmarkedet sammenlignet med Aarhus Kommune som helhed. Dette er i sagens natur et problem for den enkelte, men også for boligområdet i forhold til at kunne tiltrække beboere, have rollemodeller, skabe netværk med henblik på at komme ind på arbejdsmarkedet mv.

Kommunens udsatte boligområder er desuden kendetegnet ved lav gennemsnitsindkomst og høj andel af førtidspensionister sammenlignet med de øvrige områder i Aarhus Kommune.

Aarhus Kommune har en helt særlig udfordring på førtidspensionsområdet. Som førnævnt har kommunen således mange indvandrere fra krigsramte lande, som er tilkendt førtidspension som følge af PTSD (posttraumatisk stress) forårsaget af traumatiserende hændelser i hjemlandet, se nedenfor.

Dette giver blandt andet udfordringer i forhold til familiemedlemmerne, hvor mange er sekundært traumatiserede, hvorfor der er behov for en massiv investering i, at især drengene af disse efterkommere ikke kommer til at leve et liv på passiv forsørgelse.

Uden for arbejdsmarkedet

De udsatte boligområder er generelt karakteriseret ved, at en stor andel af de voksne i den erhvervsaktive alder er uden for arbejdsmarkedet, heraf er en stor andel ledige.

Borgere uden for arbejdsmarkedet omfatter personer, der primært har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, sygedagpenge (bortset fra barselsdagpenge), kontanthjælp, starthjælp, introduktionsydelse, forrevalidering, revalideringsydelse, ledighedsydelse eller førtidspension i perioden.

I tabel 1.9 nedenfor er andelen af borgere uden for arbejdsmarkedet opgjort for de udsatte boligområder. I 2013 var mellem 38,5 % og 52,4 % af de voksne beboere i områderne uden for arbejdsmarkedet. For Aarhus Kommune under ét var den tilsvarende andel 17,0 %.

Tabel 1.9: Andel af voksne uden for arbejdsmarkedet

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	44,1	43,0	44,9	44,9
Gellerup/Toveshøj	49,7	50,0	49,8	52,4
Frydenlund	41,7	41,4	41,4	38,5
Langkærparken	41,2	40,1	41,6	41,5
Skovgårdsparken	36,2	39,4	40,7	40,9
Trigeparken I-II	43,1	43,9	45,4	45,7
Vejlby Vest	36,7	38,6	39,4	39,7
Viby Syd	39,7	40,0	38,6	38,7
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>16,9</i>	<i>17,1</i>	<i>17,6</i>	<i>17,0</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene er opgjort pr. 4. kvartal.

Den primære årsag til den høje andel af borgere uden for arbejdsmarkedet er en høj andel af førtidspensionister i boligområderne.

I tabel 1.10 nedenfor er andelen af førtidspensionister opgjort. For de udsatte boligområder varierer andelen af førtidspensionister mellem 15,1 % og 25,4 %. Dette svarer til en overrepræsentation på mellem ca. 144 % og ca. 310 % i forhold Aarhus kommune under ét.

Tabel 1.10: Andel af førtidspensionister, 4. kvartal

	2010	2011	2012	2013
	<i>procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	19,6	20,0	22,8	22,9
Gellerup/Toveshøj	22,9	24,2	24,7	25,4
Frydenlund	19,0	19,5	19,3	18,2
Langkærparken	20,6	21,3	20,2	20,4
Skovgårdsparken	15,3	15,6	16,7	16,5
Trigeparken I-II	18,6	20,9	22,3	21,0
Vejlby Vest	18,9	19,8	19,6	19,3
Viby Syd	16,4	17,0	15,5	15,1
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	6,3	6,5	6,4	6,2

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene for 2010-2012 er opgjort pr. 4. kvartal, mens tallet for 2013 er for november måned, da data endnu ikke foreligger. Vil blive ændret senere i processen.

Som det fremgår ovenfor har Aarhus Kommune en særlig udfordring i forhold til førtidspensionsområdet i de udsatte boligområder men også på kommuneniveau, hvor kommunen siden 2005 har oplevet stigende udgifter til førtidspension.

Som følge af stigningen i udgifterne til førtidspension fik Aarhus kommune i 2010/2011 udført en analyse af konsulentfirmaet LG Insight. Denne analyse samt egne efterfølgende dataanalyser viste blandt andet, at en stor del af tilgangen til førtidspensionsområdet – 27 % i 2005-2009 – var borgere fra ikke-vestlige lande. Dette skal holdes op i mod, at Aarhus Kommune har en stor andel af borgere fra ikke-vestlige lande, som kommer fra flygtningelande (60 % mod 36 % i hele landet).

Samtidig har Aarhus Kommune en høj andel af borgere, der har fået tilkendt førtidspension på grund af en psykisk diagnose (i 2009 64 % mod 52 % på landsplan). Heraf begrunder diagnosen PTSD 30 % af de psykiske lidelser mod kun godt 19 % på landsplan.

De nævnte forhold nævnt herover betyder som oftest, at aldersprofilen på førtidspensionisterne i Aarhus Kommune er yngre end flere andre sammenlignelige kommuner. Dvs. at der udbetales førtidspension i flere år i Aarhus kommune.

Andelen af borgere der modtager ydelserne kontanthjælp, uddannelseshjælp eller forrevalidering er ligeledes høj i de udsatte boligområder. Andelen af voksne, der modtager de nævnte ydelser i de udsatte

boligområder, varierer mellem ca. 9,9 % og 20,5 % ultimo 2013. Til sammenligning udgør andelen 3,9 % for Aarhus Kommune under ét¹.

1.4. Kriminalitet

De udsatte boligområder i Aarhus er blandt andet kendetegnet ved, at andelen af dømte afviger negativt fra Aarhus Kommunes gennemsnit.

I tabel 1.11 nedenfor er antal personer dømt for kriminalitet i perioden 2010-2012 opgjort. I Aarhus Kommune var der gennemsnitligt 11,5 personer pr. 1.000 indbyggere. I forhold til de udvalgte sogne, hvor byens udsatte boligområder ligger i, skiller særligt sognene Gellerup, Ravnsbjerg, og Trige sig ud, da andelen af dømte i disse områder ligger mere end 50 % over kommunens gennemsnit.

Særligt Gellerup skiller sig ud. I dette sogn kan antal dømte opgøres til 30,6 personer pr. 1.000 indbyggere. Andelen af dømte er dermed næsten 3 gange højere end Aarhus Kommune under et.

Tabel 1.11: Antal dømte i perioden 2010-2012, udvalgte sogne

Sogn		Udsatte boligområder i sognet	Dømte i sognet	Afvigelse ift. Aarhus under ét
nr.	navn		antal dømte - pr. 1.000 indbyggere(1)	
8071	Trige,Aarhus	Trigeparken I+II	18,3	6,7
8117	Møllevang,Aarhus	Frydenlund	11,4	-0,1
8123	Vejlby,Aarhus	Vejlby Vest	14,5	3,0
8125	Hasle,Aarhus	Bispehaven	14,4	2,9
8130	Tilst,Aarhus	Langkærparken	16,9	5,4
9096	Ravnsbjerg,Aarhus	Viby Syd	19,1	7,6
9097	Gellerup,Aarhus	Gellerup, Skovgårdsparken	30,6	19,1
Aarhus Kommune i alt			11,5	-

Kilde: Danmarks Statistik

Note 1: ift. borgere på 15 år og derover

En høj andel af kriminelle har betydning for beboersammensætningen, nabolagsproblematikker i form af kriminalitet, normbrydende adfærd samt de fysiske rammer (fx hærværk) i boligområderne og har følgelig en stor indflydelse på trygheden i de udsatte boligområder. Dette betyder, at det er yderst vigtigt at arbejde med kriminalitetsforebyggelse særligt i de udsatte boligområder.

I tabellen nedenfor er andel af registrerede hærværk og indbrud(-sforsøg) opgjort.

¹ Opgjort pr. november 2013.

Tabel 1.11: Andel registrerede hærværk og indbrud/forsøg på indbrud

	2010	2011	2012	2013
	<i>procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	38,2	20,9	21,9	19,4
Gellerup/Toveshøj	10,5	21,9	13,6	25,6
Frydenlund	4,1	4,2	2,8	2,3
Langkærparken	4,7	13,8	7,6	7,8
Skovgårdsparken	8,5	8,2	8,2	28,5
Trigeparken I-II	10,4	8,9	4,0	5,5
Vejlby Vest	4,7	4,4	4,2	4,9
Viby Syd	4,9	2,4	6,4	5,7

Kilde: BoSocData

Anm.: Blanke værdier skyldes enten mangel på data eller at den observerede værdi er under 5 individer for indikatoren, hvorfor disse er anonymiseret i henhold til Datatilsynets godkendelse af BoSocData.

De udsatte boligområder i Aarhus er desuden kendetegnet ved, at der er en høj andel udsatte unge. Andelen af kriminalitetssigtede unge i de udsatte boligområder adskiller sig således også markant fra Aarhus Kommunes gennemsnittet, jf. tabel 1.12 nedenfor. Efter en årrække med faldende ungdomskriminalitet ses der desværre tendens til en negativ udvikling i flere af de udsatte boligområder.

Tabel 1.12: Andel kriminalitetssigtede unge (10-17 år)

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	7,0	3,4	3,9	4,3
Gellerup/Toveshøj	6,7	6,1	8,2	7,3
Frydenlund	3,4	3,9	4,1	3,4
Langkærparken	4,2	5,3	2,2	2,2
Skovgårdsparken	6,1	5,8	4,3	5,4
Trigeparken I-II	-	-	-	-
Vejlby Vest	4,0	6,3	4,8	4,6
Viby Syd	4,2	3,7	4,4	2,9
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	1,6	1,6	1,6	1,5

Kilde: BoSocData

Anm.: Opgjort pr. 4. kvartal. Blanke (0,0) værdier skyldes enten mangel på data eller, at den observerede værdi er under 5 individer for indikatoren og derfor er anonymiseret i henhold til Datatilsynets godkendelse af BoSocData.

I Gellerupparken, det mest udsatte boligområde i Aarhus, er andelen af kriminalitetssigtede unge i alderen 10-17 år mere end 4 gange højere end gennemsnittet for Aarhus Kommune. For flere af de andre udsatte boligområder er andelen af kriminalitetssigtede unge ca. 3

gange over niveauet for Aarhus under ét, se tabel 1.12. Kommunen står i dag overfor en forrået kerne af 15-18-årige, som i Gellerup og Bispehaven står bag gentagne tilfælde af kvalificeret og personfarlig kriminalitet.

Aarhus Kommune kan ligeledes konstatere, at radikaliserings af unge borgere med anden etnisk baggrund end dansk også er en udfordring i visse af de udsatte boligområder.

1.5. Udsatte børn og unge

De udsatte boligområder er kendetegnet ved at være børnerige områder, med mange børn under 18 år i forhold til antallet af voksne. I eksempelvis Gellerup/Toveshøj udgør børn og unge ca. 37 % af beboerne, hvilket er næsten dobbelt så mange som i Aarhus Kommune under ét.

Da der samtidig er mange voksne som, jf. afsnittet om arbejdsmarkedstilknytning, ikke er tilknyttet arbejdsmarkedet enten på grund af manglende beskæftigelse og/eller førtidspension er de økonomiske muligheder ofte anderledes for disse familier.

Udover økonomien er der en række sociale problemstillinger, som afspejler sig i områdernes udfordringer for børn og unge. Blandt disse er blandt andet en højere kriminalitetsrate, flere sociale underretninger, flere dag- og døgnforanstaltninger, færre børn der benytter fritidstilbuddene, højere skolefravær og færre unge, der har afsluttet en ungdomsuddannelse som 24-årig.

Som det fremgår nedenfor er andelen af børn og unge med dag- eller døgnforanstaltninger faldet i perioden 2010-2013. Dette gælder såvel på kommuneplan som i de udsatte boligområder. I enkelte af de udsatte boligområder har faldet været større end for kommunen under ét. I andre ses den modsatte tendens. Faldet i perioden kan blandt andet forklares med det særlige fokus, der er på tidlig indsats.

Tabel 1.13: Andel af børn og unge med dag- eller døgnforanstaltninger

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	9,9	9,3	9,5	7,9
Gellerup/Toveshøj	9,7	9,1	6,7	7,6
Frydenlund	12,0	9,8	6,4	5,2
Langkærparken	13,2	11,9	11,8	8,6
Skovgårdsparken	6,6	6,9	3,6	3,9
Trigeparken I-II	6,0	5,3	6,2	7,6
Vejlby Vest	12,1	12,5	10,3	9,1
Viby Syd	8,7	8,1	7,2	7,2
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	4,9	4,6	4,0	3,6

Kilde: BoSocData

Anm.: Opgjort pr. 4. kvartal

Andelen af børn og unge med sociale underretninger i de udsatte boligområder ligger markant over gennemsnittet for Aarhus kommune under ét.

Tabel 1.14: Andel af børn og unge med sociale underretninger

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	9,3	7,7	11,1	12,0
Gellerup/Toveshøj	8,8	9,8	9,9	10,5
Frydenlund	9,1	8,0	9,4	6,8
Langkærparken	7,0	10,3	7,3	6,2
Skovgårdsparken	5,7	4,4	4,5	8,4
Trigeparken I-II	7,2	8,8	12,7	15,5
Vejlby Vest	13,0	9,4	7,6	5,9
Viby Syd	6,4	8,4	7,4	7,6
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	3,0	3,3	3,6	3,7

Kilde: BoSocData

Anm.: Opgjort pr. 4. kvartal

For så vidt angår andelen af skolefravær i folkeskolen ses et mindre fald for kommunen som helhed i perioden. Et fald, som bortset fra Trigeparken, også har været markant i de udsatte boligområder. Der er dog fortsat tale om et generelt højere fravær for børn og unge fra de udsatte boligområder.

Tabel 1.15: Andel af skolefravær i folkeskolen

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	8,6	8,3	8,3	6,8
Gellerup/Toveshøj	9,9	9,0	9,0	8,2
Frydenlund	6,7	7,0	7,2	6,9
Langkærparken	7,6	7,7	7,0	6,8
Skovgårdsparken	9,1	7,9	8,9	8,0
Trigeparken I-II	7,1	6,6	6,6	7,3
Vejlby Vest	9,4	8,8	7,5	6,4
Viby Syd	7,8	6,9	7,0	7,0
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>5,7</i>	<i>5,7</i>	<i>5,4</i>	<i>5,3</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Opgjort pr. 4. kvartal

I tabel 1.16 ses andelen af børn og unge uden for fritidstilbud. Det fremgår, at det i nogle områder blandt andet Frydenlund, Vejlby Vest og Gellerup lykkes at tiltrække de unge til fritidstilbuddet, mens det i andre områder er sværere. Blandt andet ses det, at det i Bispehaven, Gellerup/ Toveshøj og Viby Syd, der alle har haft nedsat kontingent, er lykkedes at tiltrække flere unge, og at Gellerup/Toveshøj har kontakt til en større andel af de unge i området, end kommunen i gennemsnit.

Tabel 1.16: Andel af børn og unge uden for fritidstilbud

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	77,3	69,3	70,4	70,0
Gellerup/Toveshøj	74,1	68,3	68,6	55,5
Frydenlund	65,9	53,6	58,4	46,1
Langkærparken	85,4	80,7	82,7	78,6
Skovgårdsparken	81,4	69,6	66,5	63,8
Trigeparken I-II	63,5	62,5	69,0	62,3
Vejlby Vest	53,8	53,1	51,6	55,7
Viby Syd	74,2	72,9	75,2	69,5
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>71,5</i>	<i>70,5</i>	<i>75,0</i>	<i>60,6</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Opgjort pr. 4. kvartal. Opgørelsen omfatter de børn og unge i 5.-10. klasse, der ved periodens udgang er bosat i boligområdet og som ikke er tilmeldt et kommunalt fritidstilbud.

Andelen af kriminalitetssigtede unge i de udsatte boligområder adskiller sig således også markant fra Aarhus Kommunes gennemsnittet, jf.

tabel 1.12 ovenfor. Niveaueet for de udsatte boligområder lå i 2013 mellem knap 50 % og knap 390 % over niveauet for Aarhus Kommune under ét.

Af tabel 1.17 fremgår andel af 24-årige, der ikke har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse. Som det fremgår af tabellen, er der tale om en markant udfordring i forhold til de udsatte boligområder. I Bispehaven er det dog lykkedes at få de unge i ungdomsuddannelse, og området er tæt på det gennemsnitlige niveau for kommunen.

Tabel 1.17: Andel 24-årige, der ikke har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	25,0	20,8	16,1	11,3
Gellerup/Toveshøj	34,5	29,7	31,7	25,2
Frydenlund	10,6	10,6	12,2	14,3
Langkærparken	28,6	24,1	23,1	26,7
Skovgårdsparken	30,8	-	33,3	21,4
Trigeparken I-II	55,6	50,0	38,9	50,0
Vejlby Vest	-	-	-	-
Viby Syd	20,7	24,3	31,3	25,3
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>12,4</i>	<i>11,0</i>	<i>11,2</i>	<i>10,2</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Opgjort pr. 4. kvartal. Blanke (0,0) værdier skyldes enten mangel på data eller, at den observerede værdi er under 5 individer for indikatoren og derfor er anonymiseret i henhold til Datatilsynets godkendelse af BoSocData.

1.6. De fysiske forhold

De udsatte boligområder har mange kvaliteter og et stort potentiale, men er også kendetegnet ved at have en række fysiske udfordringer som gør, at områderne adskiller sig fra resten af byen.

I forhold til den fysiske dimension er de udsatte boligområder - i varierende omfang - kendetegnet ved nogle fysiske problemstillinger vedrørende bygningsmasse, infrastruktur, ensartet og ofte modernistisk arkitektur og mangel på åbenhed, funktioner og destinationer mv. Disse problemstillinger medfører, at områderne lukker sig om sig selv og ikke hænger hensigtsmæssigt sammen med resten af byen.

Udenlandsk forskning viser, at når boligområder er fysisk lukkede omkring sig selv, kun rummer boliger og er karakteriseret ved en ensartet arkitektur, er der større risiko for, at de ender som udsatte boligområder. Dette er også den erkendelse, som Aarhus Kommune er kommet til i forhold til byens udsatte boligområder. De sociale indsatser kan ikke længere stå alene. De må kobles sammen med massive fysiske forandringer, som gør op med områdernes strukturelle problemer og dermed giver de sociale indsatser bedre betingelser for at lykkes.

Aarhus Kommune har derfor stort fokus på at sætte ind med en helhedsorienteret indsats, som kombinerer en bredspektret social indsats med fysiske forandringer. Derudover kommer andre redskaber, fx udlejningsredskaber, som benyttes med henblik på at skabe en mere alsidig beboersammensætning.

Formålet er at skabe attraktive bydele, som hænger bedre sammen med det omkringliggende samfund – både socialt og fysisk. Målet er at fastholde ressourcestærke beboere og på sigt også tiltrække beboere med mere frit valg på boligmarkedet.

2. Indsatser

Aarhus Kommune har med en mangefacetteret indsats i årevis arbejdet hårdt for at modarbejde problemerne i de udsatte boligområder. Det er imidlertid konstateret, at mens indsatserne har haft en effekt på individniveau, så har områderne ikke oplevet nogen markant fremgang – tværtimod.

Der tegner sig således et negativt mønster, som viser, at de beboere, der klarer sig godt, har en tendens til at fraflytte områderne, hvorefter deres lejlighed ofte overtages af nye socialt udsatte beboere. Denne negative spiral kan ikke brydes ved en yderligere forstærket social indsats alene. Der må tages nye og mere radikale værktøjer i brug. Værktøjer der er omkostningsfulde og samtidig stiller nye og ambitiøse krav til kommunen, boligforeningerne, beboerne m.fl.

Nedenfor beskrives indledningsvist Aarhus Kommunes organisering af den overordnede strategiske indsats samt principperne for indsatserne. Herefter beskrives indsatserne indenfor udvalgte områder. Det bemærkes, at de specifikke indsatser kan ændres eller sågar bortfalde i aftaleperioden. Dette kan ske med baggrund i evaluering af de konkrete indsatsers effekt. Ændringer i kommunens rammebetingelser

kan ligeledes have konsekvenser for kommunens mulighed for at fastholde indsatserne.

2.1. Organisering af den overordnede strategiske indsats

Aarhus Kommune har valgt at samle den overordnede strategiske indsats vedrørende de udsatte boligområder i et centralt sekretariat "Bydelsudvikling" i Borgmesterens Afdeling. Udover at sikre fremdrift i helhedsplanerne for Viby Syd og Gellerup/Toveshøj har sekretariatet til opgave at sikre, at indsatserne på tværs af kommunens udsatte bydele koordineres og tager afsæt i dokumenterede virkningsfulde redskaber.

Målet er at skabe en sammenhængende by – både socialt og fysisk. Dette indebærer, at de udsatte boligområder udvikler sig i retning af attraktive bydele med en alsidig beboersammensætning, som er i stand til at fastholde og tiltrække ressourcestærke beboere.

For at kunne realisere målsætningen har Aarhus Kommune iværksat en række initiativer på social- og beskæftigelsesområdet som led i en flerårig indsats for at imødegå de sociale problemer i bestemte dele af byen, jf. nærværende bilag. Flerårig da der er behov for en længerevarende indsats for at mindske og ikke mindst forebygge udfordringerne i de socialt udsatte boligområder.

Mange af disse indsats er en del af kommunens normalindsats – kernerdriften – mens andre er særlige indsats, der enten er prioriteret midlertidigt inden for den eksisterende økonomiske ramme eller finansieret via puljemidler herunder midler fra den sociale særtilskudspulje.

2.2. Principper for kommunens indsats

Nøgleordene for kommunens indsats er helhedsorienteret, stærk kernerdrift suppleret med særlige indsats, målrettet og tidlig indsats, koordineret samarbejde og involvering af civilsamfundet. Nedenfor er der redegjort for disse.

Helhedsorienteret indsats

En helhedsorienteret og samtidig indsats med fokus på bydelsudvikling frem for et isoleret fokus på afgrænsede boligområder. Indsatsen målrettes potentialerne og udfordringerne i det enkelte boligområde og kan efter behov indeholde både sociale tiltag (herunder også be-

skæftigelse, uddannelse, sundhed mv.) og fysiske forandringer (kriminalpræventive renoveringer, varieret arkitektur, infrastruktur og udearealer mv.). Indsatser besluttet centralt matches af tiltag, som er født lokalt med henblik på borger- og beboerinvolvering og sikring af ejerskab for områdernes udvikling.

Stærk keredrift, suppleret med særlige indsatser

Normalindsatsen – keredriften – er som nævnt udgangspunktet, der kan suppleres med særlige indsatser og redskaber, de steder der er behov for det. Det vil nogle steder betyde, at de kommunale indsatser og tilbud har et endnu højere niveau i de udsatte boligområder, end andre steder. Normaldriften skal her prioriteres så højt, at den giver samme effekt, som i resten af byen. Opskriften er ikke at supplere med nye og flere projekter, med i stedet en mere målrettet og koordineret normaldrift. Projekt- og puljemidler skal fortsat benyttes til at afprøve nye løsninger og supplere den normale drift i perioder, hvor den ikke kan stå alene.

Målrettet og tidlig indsats

En tæt sammenhæng mellem problemfelt, herunder boligområdets størrelse, indsats og effekt, skal bidrage til at sikre størst mulig effekt for de tilgængelige ressourcer. Med udgangspunkt i en boligsocial kategoriseringsmodel følges udviklingen i de udsatte boligområder tæt med henblik på at være på forkant med udviklingen og sikre, at de igangsatte indsatser matcher områdernes udfordringer. Der følges op på indsatserne med henblik på at opnå effekt og viden om, hvad der virker.

Koordineret samarbejde

Et forpligtende og koordineret samarbejde mellem kommune, boligorganisationer, uddannelsesinstitutioner, erhvervsliv og civilsamfundet. Nogle opgaver løses entydigt af henholdsvis kommune og boligforening, mens en lang række opgaver bedst løses i fællesskab, hvor sammentænkning af indsatser giver de bedste resultater. Med koordinering følger fokus på erfaringsudveksling, samarbejde og synergi.

Vellykket koordinering kan meget vel medføre, at flere mindre indsatser i praksis kommer til at virke som færre fælles indsatser med større volumen, længere varighed og flere ressourcer via flere samarbejdspartnere omkring indsatsen.

En stærk koordinering forudsætter stærkt lederskab og aktive samarbejdsfora – både lokalt og centralt. Opgaveløsningen tænkes bredt, så en given indsats imødekommer flere problemstillinger samtidigt.

Involvering af civilsamfundet

Civilsamfundet involveres i højere grad i planlægning af indsatser, opgaveløsning og i forhold til at tage ejerskab for områderne fremtid.

2.3. Udsatte voksne – Indsatser

Nedenfor beskrives nogle af de indsatser som pt. er iværksat for borgere i målgrupperne.

2.3.1. Hjemløse – Indsatser

Regeringen afsatte som led i satspuljeaftalen for 2008-2011 en pulje på 500 mio. kr. til at nedbringe og på længere sigt helt afskaffe hjemløshed i Danmark. I strategiperioden skulle afprøves en række metoder til nedbringelsen af hjemløshed. Aarhus Kommune var én af i alt otte kommuner, som ansøgte om og fik tildelt midler fra den nationale Hjemløsestrategi. Som følge af forsinkelse af projektstart er den statsligt finansierede del af projektet først afsluttet i august 2013.

Aarhus Kommunes Hjemløseplan har fra 2009 til nu arbejdet med en bred vifte af indsatser til målgruppen af hjemløse, bl.a. fastholdelse i egen bolig, en særlig indsats for unge, styrkelse af myndighedsindsatsen, styrket indsats for at skaffe boliger til hjemløse, samt styrke tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked. Aarhus Kommune valgte desuden at afprøve metoderne Housing First, Case management, Assertive Community Treatment og Critical Time Intervention.

I evalueringen af Hjemløseplanen viser resultaterne fra SFI, Rambøll Management og Socialstyrelsen, at indsatserne og metoderne fastholder borgere i egen bolig, og at der på både kort og lang sigt er et samfundsøkonomisk perspektiv i arbejdet.

Til trods for den store indsats er antallet af hjemløse i Aarhus som ovenfor nævnt steget. Tilvæksten kan blandt andet tilskrives samfundsmæssige udfordringer og den demografiske udvikling Aarhus gennemgår.

Den løbende evaluering af Hjemløseplanens indsatser har vist, at tilvejebringelsen af små, billige boliger til målgruppen er af afgørende betydning for at opnå den maksimale effekt af Hjemløseplanens delindsatser. Uden disse boliger, som næste led i kæden sander de midlertidige tilbud hurtigt til. Det er på denne baggrund SFI's klare anbefaling til Aarhus Kommune, at der for at understøtte den overordnede

metode om *housing first*, fremadrettet sættes ekstra fokus på at tilvejebringe passende lejligheder til målgruppen.

Manglen på almindelige lejeboliger, med et huslejeniveau, som målgruppen har mulighed for at betale, har været udtalt i strategiperioden. Boligsituationen i Aarhus ligner i højere grad situationen i hovedstadsområdet, end situationen i de større provinsbyer.

For langt størstedelen af de hjemløse – 70-75 % - vurderes en almindelig bolig at være den mest hensigtsmæssige boligløsning for borgere, der befinder sig i en hjemløshedssituation. 20-25 % af de hjemløse borgere vurderes at have behov for forskellige former for botilbud, f.eks. socialpsykiatriske botilbud, mens 5 % af de hjemløse borgere vurderes at have behov for alternative boliger, f.eks. "skæve boliger".

En af forklaringerne på, at det er svært at skaffe de fornødne boliger, er, at der har været en tendens til at bygge/renovere lejligheder på det almene boligområde. Dette har gjort huslejen relativ høj, og de mindre lejligheder er i vid udstrækning forsvundet eller ommærket til ungdomsboliger. Samtidig betyder den konjunkturbestemte krise, at efterspørgslen efter mindre og billigere boliger generelt er stigende.

Manglen på mindre og billige boliger har været – og er fortsat - den største barriere for at implementere Housing First, og dermed få vendt udviklingen i antal hjemløse.

Boliger og bostøtte

Aarhus Kommune har nedsat en særlig bolig taskforce med deltagelse af de relevante fagforvaltninger, boligforeninger m.v., som har til opgave at løse op for den omtalte flaskehals. Denne indsats vurderes dog ikke at kunne stå alene i forhold til at løse boligudfordringen. En lige så vigtig indsats er videreførelse af Hjemløseplanens metoder og indsatser, så udsatte borgere får hjælp til at fastholde egen bolig.

I forlængelse af taskforcen, arbejdes med etablering af boliger til målgruppen. Blandt andet er boligprojektet Storbylandsbyen netop nu under etablering. Storbylandsbyen er et samarbejdsprojekt mellem Aarhus Kommune og boligforeningen Præstehaven, hvor der bygges 40 små billige boliger – 20 til udsatte gruppen og 20 til "normale borgere". Hovedtanken i projektet er fællesskab og inklusion. Udover Storbylandsbyen arbejdes løbende med etablering af skæveboliger, blandt andet er der netop etableret 11 skæve boliger i en gammel opgang i Søgade i Aarhus Midtby.

Der er i Budget 2014 og frem afsat nye midler til at understøtte videreførelsen af de indsatser, som har haft de dokumenterede største effekter. Midlerne vil blive brugt til videreførelse af en opsøgende ungeindsats, boliger til unge, bostøtte i eget og en styrket myndighedsindsats.

2.3.2. Borgere med psykisk sygdom – indsatser

Aarhus Kommune har siden 2006 arbejdet med at styrke recovery-orienteringen. Det betyder blandt andet, at rehabiliteringsindsatsen i forhold til mennesker med sindslidelser understøtter muligheden for, at hver enkelt borger kan udvikle og komme sig, ligesom der er fokus på kontinuitet i og på tværs af indsatserne.

Indsatsen til mennesker med psykisk sygdom favner en række tilbud fra opsøgende arbejde på gadeplan, samværs- og aktivitetstilbud, dagtilbud, kompenserende specialundervisning, bostøtte i eget hjem, bofællesskaber og tilbud om ophold i boform.

Den styrkede recovery-orientering betyder blandt andet, at der er fokus på social inklusion, kontinuitet og koordination samt samarbejde med civilsamfundet. En videreudvikling af indsatserne fordrer aktiv inddragelse af civilsamfundet og partnerskabsaftaler.

Sundhed

Der er samtidig et øget fokus på målgruppens sundhed. Det er veldokumenteret, at middellevetiden blandt mennesker med sindslidelse er væsentligt lavere end den gennemsnitlige middellevetid. Det skyldes både manglende mestring af egenomsorg, bivirkninger af medicin, men også at adgangen til behandling hos praktiserende læger og somatiske hospitaler kan være vanskelig.

Bostøtte

I forhold til bostøtteområdet har Aarhus Kommune de sidste år oplevet en markant stigning i efterspørgslen. Samtidig er målgruppen blevet bredere, og lovgivningen har skærpet fokus på at udrede og iværksætte beskæftigelsesrettede initiativer i forhold til borgere på kanten af arbejdsmarkedet. Samlet set giver det behov for at gen-tænke indsatsen på bostøtteområdet i Aarhus Kommune.

I Budget 2014 og frem er der derfor blevet afsat ekstra midler til området med henblik på at hæve det gennemsnitlige støtteniveau pr. borger i ordningen. Det er endvidere besluttet, at der arbejdes videre

med udviklingen af mere fleksible og tværfaglige tilbud med et stærkere arbejdsmarkedsrettet fokus end i dag.

Kommunen vil desuden – så vidt det er muligt – bruge de gode erfaringer fra Hjemløseplanens indsatser med kortere og mere intensive bostøtteindsatser, der giver borgeren bedre grundlag for på sigt at klare sig selv med mindre støtte eller helt uden.

Indsatserne er alle bydækkende.

2.3.3. Borgere med misbrugsproblematikker - indsatser

Indsatserne på området består dels af nogle permanente indsatser og dels af midlertidige indsatser (projekter), og er som udgangspunkt alle bydækkende. Jf. gældende lovgivning tilbydes borgere med misbrug naturligvis både behandling for alkohol- eller stofmisbrug. For de borgere, som har overstået behandlingen og som har brug for støtte til at vende tilbage til en hverdag uden stoffer, er der endvidere tilbud om efterværn.

Gadeklinik

Som eksempel på andre indsatser kan nævnes, at misbrugere og andre med behov for basal sygepleje samt sundhedsfaglig støtte og vejledning har mulighed for at benytte kommunens Gadeklinik, der også leverer rent værktøj.

Omorganisering af misbrugsbehandling

Som følge af stigningen i antallet af unge hashmisbrugere, er efterspørgslen efter Aarhus Kommunes hashrådgivningsgrupper stigende. Dette har medført et større pres på behandlingen af netop denne type af borgere, og har affødt at Aarhus Kommunes misbrugsbehandling er i gang med en omorganisering til imødekommelse af den ændrede efterspørgsel.

Lægeordineret heroin

Aarhus Kommune etablerede i 2010 et tilbud om lægeordineret heroin til en bestemt gruppe borgere, som er afhængige af stoffer. Behandlingen med lægeordineret heroin blev afprøvet i en treårig forsøgsperiode og skete i kombination med en udvidet psykosocial indsats, der fokuserede på at forbedre brugernes sociale netværk, boligforhold, sidemisbrugsbehandling, økonomi m.m. for at herigennem medvirke til, at brugernes sociale situation stabiliseres. Byrådet har besluttet at videreføre tilbuddet om fri lægeordineret heroin.

Sundhedsrum

Folketinget har lovgivningsmæssigt givet kommunerne mulighed for at etablere såkaldte sundhedsrum, hvor det er muligt at tage stoffer under opsyn af sundhedsfagligt og/eller socialpædagogisk personale. Formålet hermed er at øge sundhedstilstanden og sikre bedre livsvilkår for kommunernes stofmisbrugere. Aarhus Kommune har i efteråret 2013 åbnet et stofindtagelsesrum.

2.4. Arbejdsmarkedstilknytning og ungdomsuddannelse - indsatser

Som en del af kommunens kernerdrift laves der en række generelle indsatser i relation til beskæftigelses- og uddannelsesområdet. Derudover er der igangsat særlige lokale indsatser, som supplerer de generelle indsatser. Nedenfor beskrives nogle af disse særlige indsatser.

2.4.1. Bydækkende indsatser

Indsatser i relation til kontanthjælpsreformen

Kontanthjælpsreformen vil i høj grad understøtte, at de unge i de udsatte boligområder får større tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet. Med henblik på at understøtte reformen *styrker Jobcenter Aarhus samarbejdet med erhvervsuddannelserne*, og der skabes *nye uddannelsesrettede tilbud* i samarbejdet. For de åbenlyst uddannelsesparate bliver der iværksat *nyttejob*, som er nytteskabende arbejde på offentlige arbejdspladser med det formål, at man arbejder for sin kontanthjælp. For de øvrige målgrupper af unge er det også muligt at komme i nyttejob, hvis indsatsen vurderes at kunne flytte den unge tættere på uddannelse.

Aktivitetsparate ledige vil blandt andet blive tilbudt en *koordinerende sagsbehandler*, som skal sikre, at indsatsen er tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder. Det kan dreje sig om personer med psykiske eller helbredsmæssige problemer, hvor flere forvaltninger og eksempelvis sundhedsvæsenet er involveret. Desuden giver reformen mulighed for *udvidet mentorstøtte* til personer, der ikke kan deltage i tilbud pga. sygdom mv.

Reformen vil altså i høj grad rette et særligt fokus på de udsatte grupper af kontanthjælpsmodtagere og understøtte, at også disse grupper i højere grad får en tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

Styrket samarbejde med ungdomsuddannelserne, erhvervsskolerne og sundhedsvæsenet er dermed også et eksempel på, at øget samarbejde på tværs af sektorerne kan bidrage til at øge uddannelsesfrekvensen og mindske ledigheden.

Fremrykket uddannelsesvejledning

Med henblik på at understøtte målsætningen om, at 95 % af de unge gennemfører en ungdomsuddannelse vil der blandt andet ske en fremrykket uddannelsesvejledning i grundskolen overfor udsatte unge.

Der er også øget fokus på at hjælpe de unge, der pga. faglige, sociale eller psykiske problemstillinger ikke umiddelbart er i stand til at påbegynde en ungdomsuddannelse.

Virksomhedsskole

Med henblik på at få flere unge til at gennemføre en uddannelse er der etableret en såkaldt virksomhedsskole ved byggerierne på havnen i Aarhus, i samarbejde med Aarhus Tech, Produktionsskolen, NCC og det kommende multimediehus.

Virksomhedsskolen er for unge, som har behov for tæt sammenhæng mellem teori og praksis. Ved at være til stede på byggepladsen og indgå i den praktiske dagligdag med byggefolkene på pladsen bliver uddannelses- og kompetencebehovet mere tydeligt og nærværende. Der er ligeledes etableret en lignende ordning inden for detailhandlen.

Der planlægges også etableret virksomhedsskoler inden for andre brancher

1. En SOSU-virksomhedsskole,
2. Bygge- og anlægsskole i forbindelse med byggeriet af Det Nye Universitetshospital i Skejby
3. Anlægsstrukturvirksomhedsskole i forbindelse med realiseringen af helhedsplanen i Gellerup

2.4.2 Særlige indsatser i de udsatte boligområder

Fritidsjob

Kommunen har også fokus på oprettelse af fritidsjob til unge i de udsatte boligområder. Flere undersøgelser og projekter har de senere år været med til at belyse vigtigheden af fritidsjob for unges videre uddannelses- og arbejdsliv. Formålet er på den "korte" bane at få flere i gang med en ungdomsuddannelse og på længere sigt forøge tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Vejledning af unge over 18 år – Ungdomsuddannelsesvejledning (UU)

UU har indgået samarbejdsaftaler med flere boligområder vedrørende vejledning af unge over 18 år (foreløbigt er der indgået aftaler med Frydenlund og Trige). For de unge under 18 år understøtter og samarbejder UU om mange af de aktiviteter som fritids- og ungdomsskolen (FU) arbejder med i de udsatte boligområder.

Satellit-enheder - Jobcenter

Jobcenter Aarhus har etableret satellit-enheder i Bazar Vest og på Gellerup Bibliotek (Jobhjørnet).

Boligsociale- og fysiske helhedsplaner

Flere af byens almene boligområder har udarbejdet boligsociale- og fysiske helhedsplaner, som danner rammerne for blandt andet uddannelse, beskæftigelse og erhverv. Nogle af redskaberne er at bruge uddannelsesklausuler og frivillige partnerskabsaftaler, ligesom der er fokus på etablering af socialøkonomiske virksomheder. Tanken er blandt andet, at der skabes job til borgere, som det ikke er lykkedes at finde fodfæste på det eksisterende arbejdsmarked.

Samarbejdsaftale med de almene boligforeninger

Beskæftigelsesforvaltningen har indgået en samarbejdsaftale med de almene boligforeninger i Aarhus (Kreds 5) i forbindelse med, at de almene boligorganisationer står overfor at investere ca. 11 mia. kroner i bygge- og renoveringsopgaver. Aftalen skal sikre, at rammerne for et samarbejde er på plads og at der vil være *fokus på og en prioriteret indsats for at øge uddannelsen og beskæftigelsen i byen*. Som supplement til den overordnede aftale, er der udarbejdet et lokalt koncept for samarbejde, der giver mulighed for at få alle relevante aktører i spil og skabe en klar rollefordeling.

Forventningen er, at der blandt andet skabes ordinære job, men også at der skabes flere muligheder for praktikpladser og elevaftaler. Det er dermed forventningen, at samarbejdsaftalen vil bidrage positivt til såvel en øget beskæftigelse som en øget uddannelsesfrekvens.

2.5. Kriminalitet – indsatser

Som en del af kommunens kernerdrift laves der en lang række indsatser for at forebygge kriminalitet og hjælpe de kriminelle og deres familier ud af miljøet. En del af disse indsatser er organiseret under kommunens HotSpotcenter. Indsatserne på området består dels af nogle permanente indsatser og dels af midlertidige indsatser (projekter).

HotSpotcenter

HotSpotcentret beskæftiger sig særligt med kriminalitetsforebyggelse og er et bydækkende center i Aarhus Kommunes Socialforvaltning, og står for Socialforvaltningens særlige lokale indsatser i de udsatte boligområder.

Kriminalitetsforebyggende indsatser i HotSpotcentret fokuserer på at øge individets modstandskraft overfor kriminalitet ved at fremme beskyttelsesmekanismerne. Dette gøres ved at identificere og opbygge kompetencer hos børnene og de unge blandt andet ved at støtte de unges læring og fritidsliv. På den måde søges det at hjælpe de unge til at blive inkluderet i normalsystemet, uddannelsessystemet og de lokale fritidstilbud, så individet kan opbygge venskaber og indgå i et medborgerskab. Overordnet set skal forebyggende indsatser sikre, at barnets eller den unges trivsel og robusthed i forhold til problemadfærd øges.

SSP-samarbejde

Som følge af de massive udfordringer i forhold til kriminalitet, som kommunen oplever i flere af de udsatte boligområder, er der iværksat et tæt samarbejde mellem de forskellige forvaltninger i Aarhus Kommune og Østjyllands Politi – SSP-samarbejdet.

Da der i visse udsatte boligområder opleves massive problemer med ungdomskriminalitet er der igangsat indsatser, der er målrettet de unge.

2.6. Udsatte børn og unge - indsatser

Børn og unge-politikken er Aarhus Kommunes værdigrundlag for alle indsatser, tilbud og fællesskaber for børn, unge og familier i Aarhus Kommune. Formålet med børn og unge-politikken er at danne en værdimæssig paraply for alle tilbud, indsatser og særlige strategier og handleplaner for børn og unge i Aarhus.

Aarhus Kommune arbejder ud fra en forebyggelsesstrategi, som betyder, at der på almenområdet i skoler, daginstitutioner mm. er en række forebyggende og generelle indsatser, som skal modvirke udsathed og mistrivsel blandt børn og unge.

Der er generelt stort fokus på, at forebyggelsesindsatsen er sammenhængende både set i forhold til et aldersmæssigt perspektiv og i forhold til det samlede problemkompleks.

Generelt er der særlig fokus på tiltag, som understøtter styrket inklusion samt opfyldelse af 95 % målsætningen med henblik på at mindske udsathed og fremme trivslen blandt børn og unge samt øge andelen af unge, som er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse.

Basisindsatsen for de udsatte børn og unge i de udsatte boligområder er det arbejde, der dagligt leveres af de sundhedsplejersker, lærere og pædagoger som arbejder for at skabe gode og trygge rammer for alle børn samt de øvrige professionelle, der træder til, når et barn eller en ung har det svært. Det vil sige, at der udover kerneydelserne i sundhedspleje, dagtilbud, skole og fritids- og ungdomsklub er et særligt fokus på nogle af de udfordringer, som udsatte børn og unge i de udsatte boligområder kæmper med.

I forhold til de indsatser som udspringer fra daginstitutions-, skole- og fritidsområdet udmøntes keredriften for 0-18 års området gennem effektmål med særligt fokus på følgende temaer: Forældresamarbejde, Læring og udvikling, Trivsel og sundhed samt Rummelighed.

Nedenfor beskrives udvalgte indsatser på området.

2.6.1 Bydækkende indsatser

Aarhus Kommunes bydækkende indsatser for udsatte børn og unge sker ved en solid og grundlæggende basisindsats i dagtilbud, skoler og FU-klubber suppleret med forskellige indsatser afhængig af risikofaktorer. Herudover er der iværksat en række særlige indsatsområder.

Sociale indsatser

Udover de generelle tiltag arbejdes der i regi af socialområdet med specifikke indsatser overfor udsatte familier, børn og unge. Der er især tale om individuelle tilbud, som kan være tilbud om rådgivning, vejledning samt mange forskellige former for personlig og social støtte og behandling. Nedenfor er oplistet eksempler på indsatser:

- Råd og vejledning
- Praktisk støtte i hjemmet
- Familiebehandling
- Forældrevevneundersøgelser
- Familieophold
- Kontaktpersoner
- Aflastning
- Anbringelser

- Misbrugsbehandling
- Efterværn til unge over 18 år

Indsatserne har forskellig tyngde fra rådgivning og vejledning til mere indgribende foranstaltninger såsom anbringelse. Indsatserne målrettes individuelle behov, og det overordnede mål med indsatserne er at fremme social inklusion. Her er visionen, at alle børn og unge, uanset hvilke problemstillinger og udfordringer de måtte stå over for, sikres mulighed for at indgå i fællesskabet med lige ret og lige værdi – i såvel barndommen, ungdommen og op igennem voksentilværelsen.

Udgangspunktet er, at familier, børn og unge med særlige behov i videst muligt omfang skal have støtte til at klare egne vanskeligheder i eget miljø. Dette fordrer en rettidig, helhedsorienteret og tværfaglig indsats. Rettidighed indebærer dels en tidlig indsats, og dels at indsatsens omfang står mål med den problemstilling, hvis løsning indsatsen er rettet mod. Adgang til fællesskabet og at undgå udelukkelse og stigmatisering stiller krav til rummelighed og kræver inddragelse af netværk, lokalområde og et tæt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde.

Samlet set er indsatserne understøttende i forhold til skolegang herunder målsætningerne om at mindske skolefravær samt fremme andelen af udsatte unge, som får en ungdomsuddannelse.

Tidlig og forstærket sprogindsats

I Aarhus Kommune har vi en tidlig og forstærket sprogindsats for de 0-3-årige. Der arbejdes således som udgangspunkt med en formodning om, at børn med dansk som andetsprog pr. definition har sprogstøttebehov. Derfor er det gjort obligatorisk at sprogscreene alle 3-årige med dansk som andetsprog, uanset om de er i eller udenfor dagtilbud i området. Herudover sprogscreenes børn med dansk som modersmål, hvis det på baggrund af personalets faglige vurdering skønnes nødvendigt.

Ungdomskriminalitet

De udsatte boligområder er generelt karakteriseret ved en højere grad af ungdomskriminalitet end gennemsnittet for Aarhus Kommune. Der arbejdes løbende - med udgangspunkt i forebyggelsesstrategien - med forskellige forebyggende, foregribende og indgribende indsatser. Der udarbejdes således årligt en kriminalitetshandleplan i samarbejdet Lokalråd Aarhus SSP, som danner grundlag for en sammenhængende indsats på området.

Skolefravær

Skolefravær har afgørende betydning for indlæringen og kan være årsag til social marginalisering. Skolefravær kan have mange forklaringer, men oftest er fællesnævneren den, at barnet/den unge ikke har det godt. Fravær mindsker mulighederne for at opnå tilstrækkelige kvalifikationer til at komme videre i ungdomsuddannelse og dermed på sigt få job, tjene penge og muligheder for forsørgelse af en familie. Der arbejdes kontinuerligt og generelt med skolefravær i alle skoler og udviklingen følges tæt med henblik på udarbejdelse af handleplaner for de børn og unge, der har et bekymrende fravær.

95 % målsætningen

At få en ungdomsuddannelse er afgørende for de unges fremtid – også for de unge i udsatte boligområder. I Aarhus Kommune arbejdes der generelt og kontinuerligt med 95 %'s målsætningen, og der er således udarbejdet en handleplan med 23 forskellige indsatser.

Indsatserne omfatter områderne "sociale kompetencer", "faglige kompetencer", "valg og fravalg" samt "motivation, relevans og mening. Af konkrete indsatser kan eksempelvis nævnes *øget samarbejde med lokale virksomheder* for at øge mulighederne for praktik og fritidsjob, *opsporing og screening af udsatte unge på erhvervsuddannelser* for at sikre en tidlig opsporing og psykologisk støtte til de unge, der på grund af psykiske eller eksistentielle vanskeligheder er frafalds- og eksklusionstruede på erhvervsuddannelserne og *tidlig indsats/forældresamarbejde* der sigter mod at etablere en stærkere kobling mellem den indsats, som udføres af henholdsvis sundhedspleje, dagtilbud og socialforvaltning i forhold til familier i udsatte positioner.

2.6.2 Særlige indsatser i de udsatte boligområder

Aarhus Kommunes særlige indsatser i de udsatte boligområder bygger ligeledes på en solid basisindsats suppleret med særlige indsatser målrettet konkrete risikofaktorer og andre problemstillinger i udsatte boligområder. Blandt andet er skoler og klubber således aktivt involveret i samarbejdet om boligsociale indsatser, ligesom sundhedsplejen og det kriminalitetsforebyggende arbejde er områder, hvor der iværksættes særlige indsatser afhængig af problematikker.

Fritidstilbud

I en del af de udsatte boligområder er der færre børn og unge, der benytter fritidstilbuddene end i andre af kommunens områder. Dette kan have flere årsager, men blandt de nævnte er blandt andet familiernes økonomi og socialt udsathed.

Aarhus Kommune har for at tiltrække flere børn og unge til fritidstilbuddene i de udsatte boligområder givet mulighed for, at klubberne kan tilbyde differentieret kontingent. Dels i form af delt medlemskab for børn med behov for sprogstøtte, dels i form af nedsat kontingent i klubberne Gellerup, Bispehaven, Rosenhøj, Herredsvang og Charlottehøj. Samtidig er det muligt for alle unge fra alle socialt udsatte eller økonomiske dårligt stillede familier at få nedsat kontingent efter samme retningslinjer, som er gældende for dagtilbud og SFO.

95 % målsætningen

Denne målsætning giver fokus på udskolingen. Arbejdet i de udsatte boligområder ligger sig således op af de 23 konkrete handlinger, der er iværksat og følges i forbindelse hermed. Særlig fokus er der på elevfraværet og det indgår som en del af de lokale indsatser i de udsatte boligområder.

2.7. De fysiske forhold – indsatser

De udsatte boligområder er som nævnt ovenfor – i varierende omfang – kendetegnet ved nogle fysiske problemstillinger, der skaber et behov for at gennemføre nogle radikale fysiske tiltag.

I første omgang fokuseres der massivt på Gellerup/Toveshøj, som er byens mest udsatte boligområde samt Viby Syd/Rosenhøj. Her er der sat ambitiøse helhedsplaner i gang, som har til formål at ændre områderne til attraktive bydele.

Der er blandt andet også igangsat projekter vedrørende kriminalpræventiv renovering i henholdsvis Bispehaven og Herredsvang. En fysisk omdannelse af Trigeparken er ligeledes under planlægning.

De første fysiske forandringer er i gang i Gellerup/Toveshøj, og området vil i løbet af de kommende fire år gennemgå store forandringer.

Helhedsplan Gellerup

Gellerup/Toveshøj skal omdannes fra et udsat boligområde til en attraktiv bydel med en alsidig beboersammensætning. Forandringen skal blandt andet ske via radikale fysiske forandringer, som skal bryde områdets isolation fra den omkringliggende by og give det et helt nyt fysisk udtryk. Dette sker i kombination med en bredspektret social indsats, herunder i forhold til beskæftigelse, uddannelse, sundhed mv.

Der er udarbejdet en dispositionsplan, som beskriver de overordnede visioner for området, og som viser, hvordan arealerne skal anvendes, og hvilke funktioner området skal rumme.

Planen beskriver en bygade fra City Vest til Bazar Vest, en indre ringgade, der binder Gellerup og Toveshøj sammen, samt nye tværgående sidegader, der åbner området mod Aarhus og skaber nye kvarterer.

Derudover beskriver planen to nye blandede erhvervs-, institutions- og boligområder, henholdsvis langs Ringvejen og Edwin Rahrs Vej, en ny bypark til sport og fritid samt nybyggeri, ombygninger, nedrivninger og salg af boliger.

De første fysiske forandringer er i gang og området vil i løbet af de kommende 4 år gennemgå store forandringer.

Planerne indebærer i udgangspunktet anlægsaktiviteter for ca. 1,8 mia. kr.

Hertil er det på sigt ambitionen at tiltrække private investorer, som kan tilføre området erhverv og private boliger, ligesom der arbejdes på at tiltrække offentlige institutioner som eksempelvis uddannelsesinstitutioner til området.

Som en del af planen har byrådet besluttet, at der skal etableres op til 1.000 kommunale arbejdspladser i Gellerup. Kommunen er i den forbindelse i gang med at forberede byggeriet af en ny administrationsbygning, som udover kommunale arbejdspladser skal rumme caféer, butikker mv. Byggeriet forventes gennemført som et OPP-projekt.

Den endelige transformation af området forventes at være gennemført i 2030. Til den tid skal Gellerup/Toveshøj være en attraktiv og multifunktionel bydel med en blandet beboersammensætning, der afspejler den omkringliggende by. Forandringen forventes gradvist at ske i takt med, at de radikale fysiske forandringer gennemføres og understøtter den massive sociale indsats i området.

Ambitionen er, at de ressourcerstærke beboere i større omfang vælger at blive boende i området, når dette er blevet mere attraktivt, og der blandt andet er etableret et varieret boligudbud. På sigt er målet endvidere, at Gellerup/Toveshøj vil være i stand til at tiltrække ressourcerstærke borgere fra andre dele af byen.

Helhedsplan Viby Syd

Målet med Helhedsplan Viby Syd/Rosenhøj er ligeledes at skabe en attraktiv bydel med en alsidig beboersammensætning. Det skal ske ved hjælp af en strategi, der betyder en forstærket og bredere bolig-social indsats, nye udlejningsregler og ikke mindst en markant fysisk forandring af bydelen for at gøre den og boligmassen mere attraktiv.

De fysiske forandringer i Viby Syd omfatter 4 delprojekter, der alle er med til at forandre det fysiske udtryk markant.

- En samlet bydel: Masterplan, udearealer og torvedannelse, som omfatter området overordnede sammenhæng i form af veje, torve og stisystemer samt et nyt torveareal mellem Rosenhøj, Kjærslund og Ringvej Syd.
- Renovering og omdannelse af Rosenhøj: Herunder bl.a. en reduktion af almene 4 og 5 rums familieboliger og antallet af almene boligkvadrater, variation i bebyggelse og udearealer, kvarterdannelse og forbedret tilgængelighed.
- Medborgerhus placeret ved Søndervangskolen: Medborgerhuset skal i tæt sammenspil med skolen rumme forskellige aktiviteter og udgøre en base for området forenings- og fritidsliv.
- Placering af kommunale arbejdspladser: Udflytning af ca. 100 kommunale arbejdspladser til Rosenhøj.

Der er planlagte investeringer for ca. 1 milliard kroner.

Begge planer er som nævnt ambitiøse, og især helhedsplanen for Gellerup/Toveshøj sætter nye standarder for, hvordan man i en dansk kontekst forsøger at imødegå udfordringerne i udsatte boligområder.

3. Målsætninger og målepunkter for de udsatte boligområder og byen generelt

Aarhus Kommunes overordnede målsætning for de udsatte boligområder er, at de frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus i forhold til dimensionerne: "attraktive bydele", "alsidig beboersammensætning" og "tryghed, trivsel og medborgerskab". Dimensionerne handler dels om de overordnede fysiske rammer for livet i de udsatte boligområder, og dels om vilkårene for livet i de udsatte boligområder.

En realisering af denne målsætning vil blandt andet betyde, at Aarhus vil få færre områder på regeringens liste over "særligt udsatte boligområder".

Dimensionen attraktive bydele handler om de overordnede fysiske rammer for livet i de udsatte boligområder. Områderne har store potentialer til at blive unikke og mangfoldige bydele, som hænger naturligt sammen med den omkringliggende by. Fokus er på at udvikle hele og sammenhængende bydele med bæredygtig arkitektur af høj kvalitet og indbydende udearealer og opholdszoner, som bidrager til et mangfoldigt byliv.

Dimensionen tryghed, trivsel og medborgerskab handler om vilkårene for livet i de udsatte boligområder, dvs. blandt andet fritidsliv, idræt, sundhed mv.

Udover mål for de udsatte boligområder arbejdes der også med mål i forhold til de mere bydækkende udfordringer eksempelvis hjemløshed og borgere med misbrugsproblemer.

Nedenfor gennemgås udvalgte målsætninger for Aarhus Kommune primært med fokus på de udsatte boligområder. Der er i udvælgelsen af konkrete mål lagt vægt på at medtage mål/målepunkter som direkte relaterer sig til Økonomi- og Indenrigsministeriets kriterier for overrepræsentation af borgere med sociale problemer.

For alle dimensionerne gælder det, at Aarhus Kommune løbende arbejder på en udvikling af målepunkterne. Dette både under hensyn til den aktuelle indsats og for at sikre en relevant og overskuelig måling af indsatsen. For at undgå et mylder af mål er det i nogle tilfælde nødvendigt at foretage forenklinger, for eksempel hvis der i relation til Regeringens 2020-plan fastlægges nye nationale målsætninger for et område.

3.1. Alsidighed og Tryghed, trivsel og medborgerskab

Aarhus Kommunes overordnede målsætning for de udsatte boligområder er, at de frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus i forhold til dimensionerne alsidig beboersammensætning samt tryghed, trivsel og medborgerskab.

Som det fremgår ovenfor, har Aarhus Kommune iværksat en række initiativer på blandt andet socialområdet som led i en flerårig indsats for at imødegå de sociale problemer i bestemte dele af byen. Indsatserne spænder bredt over sociale indsatser, beskæftigelses- og uddannelsesmæssige tiltag, fysiske indsatser mv. Disse indsatser vil skulle understøtte realiseringen af kommunens ambitiøse målsætninger for de udsatte boligområder.

I forhold til alsidig beboersammensætning er fokus på arbejdsmarkedstilknytning, ungdomsuddannelse, ungdomskriminalitet, udsatte børn og unge samt lavindkomstfamilier.

I forhold til tryghed, trivsel og medborgerskab er fokus blandt andet på børns trivsel, voksensundhed og fritids- og foreningsliv, hvor sidstnævnte spiller en vigtig rolle i forhold til at skabe aktivt medborgerskab i de udsatte bydele.

Aarhus Kommunes målsætning for de udsatte boligområder er de frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus i forhold til dimensionen alsidig beboersammensætning herunder arbejdsmarkedstilknytning, ungdomsuddannelse, ungdomskriminalitet, udsatte børn og unge samt lavindkomstfamilier.

Målepunkter:

1. Andel af voksne (18-64 år) uden for arbejdsmarkedet falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
2. Andel af 24-årige, der ikke har afsluttet eller ikke er i gang med en ungdomsuddannelse, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.
3. Andel af kriminalitetssigtede unge (10-17 år) falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
4. Andelen af unge med dag- og døgnforanstaltninger falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
5. Andel af børn med friplads i daginstitution/SFO falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet

Aarhus Kommunes målsætning for de udsatte boligområder er de frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus i forhold til dimensionen tryghed, trivsel og medborgerskab herunder børns trivsel, voksensundhed og fritids- og foreningsliv.

Målepunkter:

1. Andel registrerede hærværk og indbrud/forsøg på indbrud falder i aftaleperioden år for år
2. Andel gennemsnitligt skolefravær (0-10 kl.) falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
3. Andel voksne modtagere af helbredsbetings overførelsesindkomst falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
4. Foreningsdeltagelsen for børn i folkeskolen i udvalgte udsatte boligområder stiger i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet

Udviklingen i målepunkterne følges via monitoreringssystemet Bo-SocData samt forældretilfredshedsundersøgelser på folkeskolerne. Hvor udviklingen i indikatorerne i perioden 2010-2013 ikke er beskrevet i afsnit 1 ovenfor, er den angivet nedenfor. Niveaueet i 2013 udgør baseline for indikatorerne i aftaleperioden.

Baseline

Tabel 3.1: Baseline for de enkelte målepunkter ift. Alsidig beboersammensætning

	Målepunkter – Alsidig beboersammensætning				
	1	2	3	4	5
	<i>Procent</i>				
<i>Boligområde</i>					
Bispehaven	44,9	11,3	4,3	7,9	41,4
Gellerup/Toveshøj	52,4	25,2	7,3	7,6	51,2
Frydenlund	38,5	14,3	3,4	5,2	34,9
Langkærparken	41,5	26,7	2,2	8,6	27,1
Skovgårdsparken	40,9	21,4	5,4	3,9	31,7
Trigeparken I-II	45,7	50,0	-	7,6	36,3
Vejlby Vest	39,7	-	4,6	9,1	26,1
Viby Syd	38,7	25,3	2,9	7,2	26,8
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>17,0</i>	<i>10,2</i>	<i>1,5</i>	<i>3,6</i>	<i>11,0</i>

Tabel 3.2: Baseline for de enkelte målepunkter ift. Tryghed, trivsel og medborgerskab

	Målepunkter – Tryghed, trivsel og medborgerskab			
	1	2	3	4
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	19,4	6,8	33,8	66
Gellerup/Toveshøj	25,6	8,2	37,2	63
Frydenlund	2,3	6,9	30,0	-
Langkærparken	7,8	6,8	31,6	61
Skovgårdsparken	28,5	8,0	25,8	-
Trigeparken I-II	5,5	7,3	32,9	-
Vejlby Vest	4,9	6,4	30,5	-
Viby Syd	5,7	7,0	24,8	57
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>-</i>	<i>5,3</i>	<i>11,5</i>	<i>82</i>

Udviklingen i målepunkterne i perioden 2010-2013

- Andel af voksne uden for arbejdsmarkedet, jf. tabel 1.9
- Andel 24-årige, der ikke har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse, jf. tabel 1.17
- Andel kriminalitetssigtede unge (10-17 år), jf. tabel 1.12
- Andel af børn og unge med dag- eller døgnforanstaltninger, jf. tabel 1.13
- Andel registrerede hærværk og indbrud/forsøg på indbrud, jf. tabel 1.11
- Andel af skolefravær i folkeskolen, jf. tabel 1.15

Tabel 3.3: Andel børn med friplads i daginstitution/SFO

	2010	2011	2012	2013
	Procent			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	42,7	44,8	42,7	41,4
Gellerup/Toveshøj	49,9	53,4	53,9	51,2
Frydenlund	42,6	44,7	41,1	34,9
Langkærparken	29,8	33,2	33,0	27,1
Skovgårdsparken	36,6	38,9	39,0	31,7
Trigeparken I-II	36,3	29,2	34,3	36,3
Vejlby Vest	33,3	31,9	30,8	26,1
Viby Syd	34,9	31,3	29,1	26,8
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>11,4</i>	<i>12,0</i>	<i>11,7</i>	<i>11,0</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene er opgjort pr. 4. kvartal.

Tabel 3.4: Andel af modtagere af helbredsbetingsbetiget overførselsindkomst (18-64 år)

	2010	2011	2012	2013
	Procent			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	29,2	27,8	33,9	33,8
Gellerup/Toveshøj	32,3	30,9	35,8	37,2
Frydenlund	28,5	28,4	31,2	30,0
Langkærparken	30,1	29,1	32,1	31,6
Skovgårdsparken	23,7	23,1	26,7	25,8
Trigeparken I-II	27,8	27,8	33,8	32,9
Vejlby Vest	27,1	27,4	30,5	30,5
Viby Syd	25,0	24,8	25,8	24,8
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>11,1</i>	<i>11,1</i>	<i>12,0</i>	<i>11,5</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene er opgjort pr. 4. kvartal.

Table 3.5: Andel af folkeskoleelever, som deltager i en foreningsaktivitet i fritiden

	2011	2013
	Procent	
<i>Boligområde</i>		
Bispehaven	67	66
Gellerup/Toveshøj	61	63
Langkærparken	61	61
Viby Syd	67	57
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	84	82

Kilde: Forældretilfredshedsundersøgelser på folkeskolerne, som gennemføres hvert andet år. Spørgsmålet er formuleret: "Deltager dit barn i en foreningsaktivitet i fritiden (f.eks. sport eller spejder)?" Ja / nej.

3.2 Udsatte voksne

For Aarhus som helhed har kommunen som målsætning, at voksne med sindslidelse og udsatte voksne får det bedre. Aarhus Kommune sætter derfor fokus på, hvordan borgerne har det før, under og efter den sociale indsats. Der gennemføres resultatdokumentation for de væsentligste tilbud til voksne med sindslidelse og udsatte voksne. I 2012 er der gennemført et pilotprojekt på bostøtteområdet. I 2013 er der arbejdet med implementering af resultatdokumentationen på hele bostøtteområdet. I 2014 implementeres resultatdokumentationen på områderne for bofællesskaber og boformer.

I resultatdokumentationen vil der løbende blive målt på borgerens progression på udvalgte faktorer som; misbrug, bolig- og jobsituation, psykisk og fysisk helbred m.m. Det aggregerede resultat i resultatdokumentationen vil være en vigtig indikation for, om Aarhus opfylder ovenstående målsætning.

Misbrugsområdet

I forhold til misbrugsområdet er målet i Aarhus, at voksne med misbrugsproblemer skal tilbydes og motiveres til at indgå i et behandlingsforløb. Målet er afvænnings/ stoffrihed, periodevis afvænnings/ stoffrihed eller i det mindste en forbedret livskvalitet.

For at måle om indsatserne har den ønskede effekt, har Aarhus Kommune i forhold til effekten af misbrugsbehandlingen i 2014 sat som mål, at ved gennemførelse af behandlingsforløb, skal raten af succesfuld udskrivning minimum udgøre a) Behandling i Hashgruppe: 50 %, b) Døgnbehandlingsophold: 90 % og c) Halvvejshuset: 90 %. For behandling i hashgruppe hæves målet ligeledes til 90 % i 2015 og frem.

Alkoholmisbrug

Aarhus Kommune ønsker ligeledes at bidrage til, at brugerne slipper af med deres alkoholmisbrug. Vi har derfor i 2014 sat det mål, at efter tre måneder i behandling må a) 63 % af brugerne ikke have et overforbrug af alkohol den seneste måned og b) 45 % af brugerne ikke have dage med oplevede alkoholproblemer den seneste måned. For 2015 og frem er målene henholdsvis 80 % og 50 %.

Hjemløse

I overensstemmelse med Regeringens 2020-mål har vi i Aarhus ligeledes en ambition om at nedbringe antallet af hjemløse. Pt. er der fastsat det mål, at 90 % af særligt socialt udsatte på forsorgsinstitutioner maksimalt må opholde sig der i 120 dage.

Voksensundhed

Udover ovenstående mål, som omfatter hele Aarhus Kommune, har vi fastsat det mål, at voksensundheden i de udsatte boligområder frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus Kommune under ét.

Aarhus Kommunes målsætning for de udsatte voksne og voksne med sindslidelse er, at de får det bedre.

Målepunkter:

1. Succesfuld misbrugsbehandling – raten af succesfuld udskrivning skal ved gennemførelse af behandlingsforløb minimum udgøre
 - a. Behandling i Hashgruppe: 50 % i 2014, 90 % i 2015 og frem¹.
 - b. Døgnbehandlingsophold: 90 % i 2014 og frem
 - c. Halvvejshuset: 90 % i 2014 og frem.
2. Succesfuld alkoholbehandling – efter tre måneder i behandling må
 - a. Minimum 63 % af brugerne ikke have et overforbrug af alkohol den seneste måned i 2014. I 2015 og frem er måltallet minimum 80 %¹.
 - b. Minimum 45 % af brugerne ikke have dage med oplevede alkoholproblemer den seneste måned i 2014. I 2015 og frem er måltallet minimum 50 %¹.
3. Nedbringelse af antal hjemløse
 - a. Minimum 90 % af særligt socialt udsatte på forsorgsinstitutioner må maksimalt opholde sig der i 120 dage i 2014 og frem.
4. Stigende voksensundhed
 - a. Andel af modtagere af helbredsbetingsbetet overførselsindkomst i de udsatte boligområder falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.

Note 1: Måltallene for 2015 og frem er med forbehold for byrådets godkendelse. De forventes vedtaget i forbindelse med 2. behandlingen af Budget 2015-2018.

I forhold til målepunktet for stigende voksensundhed er dette sammenfaldende med målepunktet for "Tryghed, trivsel og medborgerskab", jf. afsnit 3.1 ovenfor.

Udviklingen i målepunkterne følges blandt andet via monitoreringssystemet BoSocData samt kommunens egen resultatdokumentation. Hvor udviklingen i indikatorerne i perioden 2010-2013 ikke er beskrevet i afsnit 1 ovenfor, er den angivet nedenfor. Niveaueet i 2013 udgør baseline for indikatoren for voksensundhed.

Baseline

Tabel 3.6: Baseline for voksensundhed

	Målepunkt voksensundhed
	4
	<i>Procent</i>
<i>Boligområde</i>	
Bispehaven	33,8
Gellerup/Toveshøj	37,2
Frydenlund	30,0
Langkærparken	31,6
Skovgårdsparken	25,8
Trigeparken I-II	32,9
Vejlby Vest	30,5
Viby Syd	24,8
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>11,5</i>

Udviklingen i målepunkterne i perioden 2010-2013

- Andel af modtagere af helbredsbetingset overførselsindkomst, jf. tabel 3.4 ovenfor.

Tabel 3.7: Misbrugsbehandling – Succesfuld udskrivning

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
Behandling i hashgruppe	-	-	-	88
Døgnbehandlingsophold	93	90	83	88
Halvvejshuset	57	90	88	80

Kilde: Aarhus kommune, resultatdokumentation

Tabel 3.8: Alkoholbehandling – effekt af behandlingen

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
Andel brugere uden overforbrug	62	63	64	79
Ingen dage med oplevede alkoholproblemer den seneste måned	47	44	51	55

Kilde: Aarhus kommune, resultatdokumentation

Anm.: Opgørelserne er baseret på opfølgninger efter fase 2 behandlingens ophør (efter ca. 7 mdr.) og borgere der er afsluttet i denne behandlingsfase. Databrud mellem 2012 og 2013.

Tabel 3.9: Nedbringelse af antal hjemløse

	2010	2011	2012	2013
	<i>procent</i>			
Andel ophold på forsorgshjem under 120 dage (voksne)	85	81	83	83

Kilde: Aarhus kommune, resultatdokumentation.

Anm.: Fra 2012 og fremefter er der i opgørelsen rensset for gengangere.

3.3 Arbejdsmarkedstilknytning og Uddannelse

Aarhus Kommunes generelle målsætningerne på området svarer til Beskæftigelsesministeriets, hvis målsætninger skal indgå i den årlige beskæftigelsesplan for jobcentrene. Målsætningerne omfatter også de udsatte grupper på kanten af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.

I 2014 er de generelle mål for kommunen som følgende:

1. Flere unge uden uddannelse skal starte på en erhvervskompetencegivende uddannelse
2. Flere skal have mulighed for at bruge deres kompetencer på arbejdsmarkedet (færre på førtidspension)
3. Antallet af langtidsledige personer skal begrænses mest muligt
4. Samarbejdet med virksomhederne om beskæftigelsesindsatsen skal styrkes yderligere (kontakt med flere virksomheder)
5. 95 % af de unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

For de udsatte boligområder er der derudover fastsat, at niveauet for henholdsvis arbejdsmarkedstilknytning og ungdomsuddannelse frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus Kommune under ét.

Aarhus Kommunes målsætning for de udsatte boligområder er at øge arbejdsmarkedstilknytningen for beboerne i de udsatte boligområder samt at øge andelen af unge i de udsatte boligområder, som er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse

Målepunkter:

1. Andel af voksne (18-64-år) udenfor arbejdsmarkedet falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet herunder
 - a. Andel af voksne (18-64-år), der modtager arbejdsløshedsdagpenge, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
 - b. Andel voksne (18-64 år), der modtager førtidspension, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
 - c. Andel voksne (18-64 år), der modtager kontanthjælp, starthjælp eller forrevalidering, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
 - d. Andel voksne (18-64 år), der modtager sygedagpenge, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
2. Andel af 24-årige, der ikke har afsluttet eller ikke er i gang med en ungdomsuddannelse, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.

I forhold til målepunkterne for henholdsvis andel voksne uden for arbejdsmarkedet og ungdomsuddannelse er disse sammenfaldende med to af målepunkterne for "Alsidighed", jf. afsnit 3.1 ovenfor.

Udviklingen i målepunkterne følges via monitoreringssystemet BoSocData. Hvor udviklingen i indikatorerne i perioden 2010-2013 ikke er beskrevet i afsnit 1 ovenfor, er den i stedet angivet nedenfor. Niveaueet i 2013 udgør baseline for indikatorerne i aftaleperioden.

Baseline

Tabel 3.10: Baseline for de enkelte målepunkter ift. arbejdsmarkeds-tilknytning og ungdomsuddannelse

	Målepunkter – Arbejdsmarkedstilkn�ytning og ungdomsuddannelse					
	1	1.a	1.b	1.c	1.d	2
	<i>Procent</i>					
<i>Boligområde</i>						
Bispehaven	44,9	3,5	22,9	15,0	2,0	11,3
Gellerup/Toveshøj	52,4	3,4	25,4	20,5	1,7	25,2
Frydenlund	38,5	4,9	18,2	10,6	2,3	14,3
Langk�erparken	41,5	4,1	20,4	11,1	3,0	26,7
Skovgårdsparken	40,9	4,0	16,5	14,7	2,5	21,4
Trigeparken I-II	45,7	3,7	21,0	16,0	2,7	50,0
Vejlby Vest	39,7	2,9	19,3	9,9	2,4	-
Viby Syd	38,7	4,8	15,1	13,8	2,4	25,3
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>17,0</i>	<i>3,0</i>	<i>6,2</i>	<i>3,9</i>	<i>1,3</i>	<i>10,2</i>

Udviklingen i målepunkterne i perioden 2010-2013

- Andel af voksne uden for arbejdsmarkedet, jf. tabel 1.9
- Andel af førtidspensionister, jf. tabel 1.10
- Andel 24-årige, der ikke har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse, jf. tabel 1.17

Tabel 3.11: Andel af voksne, der modtager arbejdsløshedsdagpenge

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	5,2	5,2	4,8	3,5
Gellerup/Toveshøj	4,4	4,5	4,4	3,4
Frydenlund	5,6	6,6	5,5	4,9
Langk�erparken	5,1	5,0	6,0	4,1
Skovgårdsparken	6,3	6,5	6,2	4,0
Trigeparken I-II	4,0	3,7	3,7	3,7
Vejlby Vest	5,2	4,7	4,4	2,9
Viby Syd	6,2	5,4	6,3	4,8
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>3,8</i>	<i>3,9</i>	<i>4,0</i>	<i>3,0</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene for 2010-2012 er opgjort pr. 4. kvartal, mens tallet for 2013 er for november måned, da data endnu ikke foreligger. Vil blive ændret senere i processen.

Tabel 3.12: Andel af voksne, som modtager kontanthjælp, starthjælp eller forrevalidering

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	15,4	13,8	13,3	15,0
Gellerup/Toveshøj	21,3	19,1	19,1	20,5
Frydenlund	11,5	10,9	10,9	10,6
Langkærparken	10,4	10,9	11,1	11,1
Skovgårdsparken	10,8	13,2	13,4	14,7
Trigeparken I-II	16,8	16,1	16,7	16,0
Vejlby Vest	9,4	10,6	9,5	9,9
Viby Syd	12,9	12,1	12,7	13,8
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,5</i>	<i>3,9</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene for 2010-2012 er opgjort pr. 4. kvartal, mens tallet for 2013 er for november måned, da data endnu ikke foreligger. Vil blive ændret senere i processen.

Tabel 3.13: Andel af voksne, som modtager sygedagpenge

	2010	2011	2012	2013
	<i>Procent</i>			
<i>Boligområde</i>				
Bispehaven	2,3	2,4	2,5	2,0
Gellerup/Toveshøj	2,0	1,9	2,1	1,7
Frydenlund	2,9	2,5	3,1	2,3
Langkærparken	2,7	1,7	3,5	3,0
Skovgårdsparken	3,2	3,3	3,0	2,5
Trigeparken I-II	2,2	1,4	2,6	2,7
Vejlby Vest	2,3	2,6	3,5	2,4
Viby Syd	4,0	3,7	3,2	2,4
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>1,9</i>	<i>1,8</i>	<i>1,9</i>	<i>1,3</i>

Kilde: BoSocData

Anm.: Tallene for 2010-2012 er opgjort pr. 4. kvartal, mens tallet for 2013 er for november måned, da data endnu ikke foreligger. Vil blive ændret senere i processen.

3.4 Kriminalitet – børn og unge

Regeringen har med sine sociale 2020-mål blandt andet fokus på at skabe lige muligheder for udsatte børn og unge. Et af disse mål er blandt andet at reducere ungdomskriminalitet for de udsatte unge for at modvirke, at de unge fastholdes i deres sociale problemer og dermed kan reducere de unges muligheder for at få et velfungerende liv.

Aarhus Kommune vil på lige fod med de øvrige kommuner i landet skulle bidrage til at realisere dette mål. Som det fremgår ovenfor har vi i forvejen stor fokus på ungdomskriminalitet. For de udsatte boligområder i Aarhus Kommune har vi fastsat det mål, at andelen af kriminalitetssigtede unge frem mod 2020 skal nærme sig niveauet for Aarhus Kommune under ét.

Som det fremgår af afsnit 2.5 ovenfor, er formålet med indsatserne blandt andet at øge individets modstandskraft overfor kriminalitet ved at fremme beskyttelsesmekanismerne. Dette gøres blandt andet ved at støtte de unges læring og fritidsliv. På den måde søges det at hjælpe de unge til at blive inkluderet i normalsystemet, uddannelsessystemet og de lokale fritidstilbud. I forhold til kriminalitetsforebyggelse er der derfor også relevant at følge op på, om det eksempelvis lykkes at få de unge inkluderet i uddannelsessystemet.

For de udsatte boligområder er der desuden fastsat, at niveauet for skolefravær i folkeskolen skal falde og andelen af unge i de udsatte boligområder, som er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse skal forøges.

Aarhus Kommunes målsætning for de udsatte boligområder er at mindske ungdomskriminaliteten herunder reducere skolefravær i folkeskolen samt at øge andelen af unge i de udsatte boligområder, som er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse

Målepunkter:

1. Andel af kriminalitetssigtede unge (10-17 år) falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
2. Andel gennemsnitligt skolefravær (0-10 kl.) falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet
3. Andel af 24-årige, der ikke har afsluttet eller ikke er i gang med en ungdomsuddannelse, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.

I forhold til målepunkterne for kriminalitetssigtede unge og ungdomsuddannelse er disse sammenfaldende med målepunkter for "Alsidighed", jf. afsnit 3.1 ovenfor. Målepunktet for skolefravær er sammenfaldende med et af målepunkterne for "Tryghed, trivsel og medborgerskab", jf. afsnit 3.1 ovenfor.

Udviklingen i målepunkterne følges via monitoreringssystemet Bo-SocData. Hvor udviklingen i indikatorerne i perioden 2010-2013 ikke er beskrevet i afsnit 1 ovenfor, er den i stedet angivet nedenfor. Niveauet i 2013 udgør baseline for indikatorerne i aftaleperioden.

Baseline

Tabel 3.14: Baseline for de enkelte målepunkter ift. ungdomskriminalitet

	Målepunkter – ungdomskriminalitet		
	1	2	3
	Procent		
<i>Boligområde</i>			
Bispehaven	4,3	6,8	11,3
Gellerup/Toveshøj	7,3	8,2	25,2
Frydenlund	3,4	6,9	14,3
Langkærparken	2,2	6,8	26,7
Skovgårdsparken	5,4	8,0	21,4
Trigeparken I-II	-	7,3	50,0
Vejlby Vest	4,6	6,4	-
Viby Syd	2,9	7,0	25,3
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>1,5</i>	<i>5,3</i>	<i>10,2</i>

Udviklingen i målepunkterne i perioden 2010-2013

- Andel kriminalitetssigtede unge (10-17 år), jf. tabel 1.12
- Andel af skolefravær i folkeskolen, jf. tabel 1.15
- Andel 24-årige, der ikke har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse, jf. tabel 1.17

3.5 Udsatte børn og Unge

Aarhus Kommunes helt overordnede målsætning for udsatte børn og unge er, at de får det bedre. Dette gælder blandt andet i forhold til familieforhold, skole og beskæftigelse, sundhedsforhold, fritid og venskaber, misbrug, kriminalitet mv. I forbindelse med regnskabsaflægningen følges der op på denne målsætning.

I 2014 og 2015 er målet, at:

- 65 % af de udsatte børn opnår forbedring
- 60 % af de udsatte unge opnår forbedring

For de udsatte boligområder er der derudover fastsat, at andelen af udsatte børn og unge skal nærme sig niveauet for Aarhus Kommune under ét inden 2020. Samtidig skal niveauet for trivsel samt ungdomsuddannelse ligeledes øges og nærme sig niveauet for Aarhus Kommune under ét.

Aarhus Kommunes målsætning for de udsatte boligområder er at mindske antallet af udsatte børn og unge, øge børn og unges trivsel samt øge andelen af unge, som er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse

Målepunkter:

1. Andel af børn og unge med dag- eller døgnforanstaltninger falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.
2. Det gennemsnitlige skolefravær i 0.-10. klasse andel falder i aftaleperioden år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.
3. Andel af 24-årige, der ikke har afsluttet eller ikke er i gang med en ungdomsuddannelse, falder år for år og nærmer sig kommunegennemsnittet.

I forhold til målepunkterne for udsatte børn og unge og ungdomsuddannelse er disse sammenfaldende med målepunkter for "Alsidighed", jf. afsnit 3.1 ovenfor. I forhold til målepunkt for skolefravær er dette sammenfaldende med et af målepunkterne for "Tryghed, trivsel og medborgerskab", jf. afsnit 3.1 ovenfor.

Udviklingen i målepunkterne følges via monitoreringssystemet Bo-SocData. Hvor udviklingen i indikatorerne i perioden 2010-2013 ikke er beskrevet i afsnit 1 ovenfor, er den i stedet angivet nedenfor. Niveaueet i 2013 udgør baseline for indikatorerne i aftaleperioden.

Baseline

Tabel 3.15: Baseline for de enkelte målepunkter ift. Udsatte børn og unge

	Målepunkter – Udsatte børn og unge		
	1	2	3
	<i>Procent</i>		
<i>Boligområde</i>			
Bispehaven	7,9	6,8	11,3
Gellerup/Toveshøj	7,6	8,2	25,2
Frydenlund	5,2	6,9	14,3
Langkærparken	8,6	6,8	26,7
Skovgårdsparken	3,9	8,0	21,4
Trigeparken I-II	7,6	7,3	50,0
Vejlby Vest	9,1	6,4	-
Viby Syd	7,2	7,0	25,3
<i>Aarhus Kommune, i alt</i>	<i>3,6</i>	<i>5,3</i>	<i>10,2</i>

Udviklingen i målepunkterne i perioden 2010-2013

- Andel af børn og unge med dag- eller døgnforanstaltninger, jf. tabel 1.13
- Andel af skolefravær i folkeskolen, jf. tabel 1.15
- Andel 24-årige, der ikke har afsluttet eller er i gang med en ungdomsuddannelse, jf. tabel 1.17